100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

3



MOZART

DeAGOSTINI

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Amadeus Mozart

Numărul 3

Pentru orice informație sau lămurire,
contactați-ne la telefonul: **(021) 40.10.888** sau trimiteți un e-mail la info@deagostini.ro
Servicii pentru clienți: de luni până vineri, între orele 10:00 - 15:00
Pentru o mai bună deservire solicitați întotdeauna publicația de la același punct de vânzare
și informați vânzătorul asupra intenției de a cumpăra și aparițiile următoare.
Pentru orice informație, lămurire, înlocuire de exemplare sau comenzi
de numere anterioare, sunați-ne la tel. **(021) 40 10 888**
Pentru informații și comenzi de numere anterioare, cititorii din Republica Moldova
pot suna la **(022) 21.07.98** - Paramedia, Chișinău.

Vizitați site-ul nostru la adresa

www.deagostini.ro

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ
EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL
EDITOR: Petros Kapnistos
MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou
MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas
ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena
MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos
PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa
COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou
MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza
MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis
COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

ADAPTARE SPECIALĂ PENTRU LIMBA ROMÂNĂ: COMMIT
DTP: RAY
TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.
DIRECTOR DE PRODUCTIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L
Country Manager: Mariana Mihălțan
Marketing Manager: Adina Bojică
Redactor: Gabriela Muntean
Distribution Manager: Dan Iordache
ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5,
sector 5, București, România
Telefon: (+40) 21 318 7398
DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

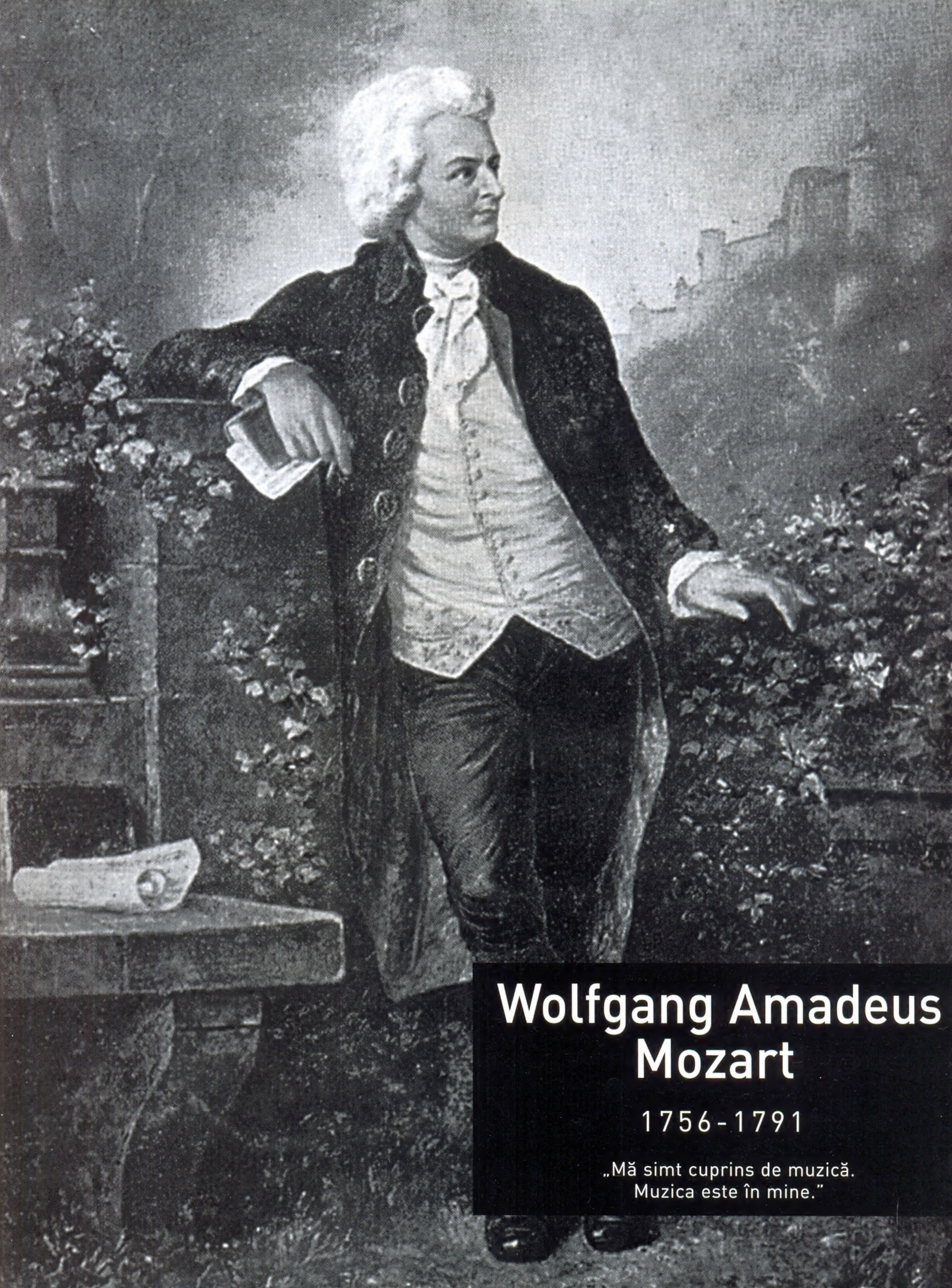
ISSN: 1791-0765

Fotografii: De Agostini Picture Library, Corbis Japan, American Photo Library, Uniphoto Press

Prețul numerelor
Prețul primului număr: 2,99 LEI / 14,50 MDL
Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere: 5,99 LEI / 29,99 MDL



Editorul își rezervă dreptul de a schimba ordinea publicării personalităților sau de a le înlocui cu altele.



Wolfgang Amadeus Mozart

1756-1791

„Mă simt cuprins de muzică.
Muzica este în mine."

Cine a fost Wolfgang Amadeus Mozart?

PROLOG

SECOLUL AL XVIII-LEA. În vremea în care epoca marilor familii imperiale, considerate patroni ai artelor, se apropia de sfârșit, un geniu muzical se năștea în Austria. Descoperirea talentului său a avut loc la o vârstă fragedă, toată Europa delectându-se cu „muzica sa divină".

Compozițiile sale sunt încă neegalate și continuă și în zilele noastre să-i impresioneze pe mulți, muzica sa fiind considerată „muzica zeilor". Totuși, omului Mozart încă nu i s-a făcut dreptate, iar în scurta sa viață, el nu a fost acoperit de glorie.

Cu toate acestea, în ciuda faptului că talentul său nu a fost recunoscut așa cum ar fi meritat, el a continuat să compună. Deși trăia în sărăcie, Mozart era fericit să poată compune și să trăiască din muzică. Rămâne, totuși, o întrebare: ce fel de om a fost Mozart?

TABEL CRONOLOGIC

1650:	Declinul epocii baroce
1685:	Se naște compozitorul Johann Sebastian Bach
1735:	Se naște compozitorul Johann Christian Bach
1750:	Declinul Clasicismului
1755:	Se naște Maria Antoaneta
1756:	Se naște Mozart
1760:	Mozart începe lecțiile de claviatură
1761:	Prima compoziție a lui Mozart
1762:	Audiție în fața Mariei Tereza
1763:	Audiție în fața lui Ludovic al XV-lea
1764:	Compune prima sa piesă simfonică
1765:	Iosif al II-lea al Austriei devine împăratul Sfântului Imperiu Roman
1769:	Prima călătorie a lui Mozart în Italia
1770:	Mozart este invitat la Maria Antoaneta. Nașterea lui Beethoven
1772:	Încoronarea contelui Colloredo ca arhiepiscop de Salzburg
1778:	Se îndrăgostește de Aloysia. Moare mama sa, Maria-Anna
1779:	Numirea sa ca organist de curte al arhiepiscopului de Salzburg
1780:	Moare împărăteasa Maria Tereza
1781:	Mozart a primit ordin de la arhiepiscop să se întoarcă la Viena
1782:	Se căsătorește cu Constanze
1784:	Este inițiat în salonul masonic „Beneficence" de la Viena
1786:	Prima punere în scenă a „Nunții lui Figaro"
1787:	Moare tatăl său, Leopold. Prima punere în scenă a lui „Don Giovanni"
1789:	Revoluția Franceză
1791:	Prima punere în scenă a „Flautului fermecat". Mozart moare la Viena
1842:	Primul festival Mozart
1862:	Prima ediție a catalogului Köchel
1880:	Se pun bazele Fundației Internaționale Mozart
1975:	Prima competiție internațională Mozart
1991:	200 de ani de la moartea sa

Viața copilului dedicat muzicii şi binecuvântat de zei...

Geniul muzical al lui Mozart a fost evident din primul moment când a atins clapele, la vârsta de trei ani. Deşi a trăit foarte puţin, operele sale, simfoniile şi concertele sale sunt încă renumite. A fost martorul extraordinarei scene a secolului al XVIII-lea şi a fost influenţat de numeroşi factori, cum ar fi relaţia cu tatăl său, care i-a fost mentor şi ghid, şi rivalitatea cu Arhiepiscopul de Salzburg. Numeroasele scrisori pe care le-a lăsat ne ajută să înţelegem viaţa sa de geniu muzical şi mediul în care şi-a compus lucrările.

Nașterea unui copil care a răspuns la rugile muzicii

Salzburg, oraşul natal

SE SPUNE CĂ ESTE DESCENDENT al zeilor și poate că este adevărat... Botezat Johannes Chrysostomus Wolfgangus Teophilus Mozart, a fost cunoscut sub numele de Amadeus, care înseamnă „iubit de zei". Filme precum producția „Amadeus" din 1984 au încercat să facă lumină asupra vieții sale. Talentul său este renumit în întreaga lume, iar opere precum bine-cunoscutele „Nunta lui Figaro", „Flautul fermecat" sau „Don Giovanni" au devenit acum simboluri ale talentului său.

Mozart s-a născut pe 27 ianuarie 1756, într-o casă închiriată pe strada Goetleide nr. 9, în centrul orașului Salzburg. A fost al patrulea băiat dintr-o familie cu șapte copii. În acele vremuri, mortalitatea infantilă era foarte ridicată, iar Mozart și sora sa mai mare, Nannerl, au fost singurii copii ai familiei care au supraviețuit.

Salzburg, locul nașterii lui Mozart, este astăzi un oraș al Austriei, însă pe vremea aceea se numea Arhiepiscopia Salzburg și era un stat ecleziast al Sfântului Imperiu Roman, condus de capul Bisericii Catolice, arhiepiscopul. S-au păstrat foarte puține mărturii privind viața lui Mozart, multe dintre ele fiind scrisori către și de la tatăl său. Din acele scrisori reiese faptul că, deși majoritatea timpului său și-a petrecut-o călătorind prin Europa, locul său de naștere din Salzburg a avut întotdeauna un efect straniu, aproape magic.



▲ Nannerl și Amadeus Mozart în copilărie.



Salzburg, locul de baștină al lui Mozart, de pe malurile râului Salzach.

Un muzician precoce

Micul Mozart și tatăl său Leopold aveau o relație deosebit de strânsă, care era diferită de relațiile dintre copii și tații lor din acea vreme. Erau o singură ființă, trup și suflet. Leopold Mozart era din Augsburg, sudul Germaniei. Familia sa avea o afacere în legătoria de cărți, dar Leopold, care dorea să devină muzician, s-a mutat la Salzburg, în slujba arhiepiscopului Sigismund Christoph von Schrattenbach (1698-1771). Era un om muncitor, educat și un violonist talentat. Mai mult decât atât, avea cunoștințe solide de teorie muzicală, iar în anul când s-a născut fiul său Amadeus, a publicat „Un tratat de principii fundamentale ale cântatului la vioară", un manual de tehnică violonistă care a devenit foarte popular printre instructorii de vioară.

Mama lui Amadeus Mozart, Anna Maria, fiica unui funcționar public, s-a născut în orășelul Saint Gilgen, de lângă lacul Wolfgang. Era o femeie inteligentă, familistă și pasionată de glume și farse. Unii cercetători cred că Mozart moștenise personalitatea înclinată spre amuzament a mamei sale, în schimb Nannerl, sora sa, era la fel de lipsită de haz și de sobră ca tatăl ei. Se mai spune că limbajul vulgar și glumele deochiate, care umpleau corespondența lui Mozart, reprezintă o influență directă din partea mamei sale.



▲ Tatăl lui Mozart, Leopold Mozart, a fost un muzician priceput, dar un compozitor mediocru.



◄ Mama lui Mozart, Marie Anna Mozart, iubea muzica și avea o personalitate deschisă și jucăușă, pe care a moștenit-o și Mozart.

Cât despre Leopold, un bărbat educat și rafinat, era foarte serios în ceea ce privea educația copiilor săi, și i-a crescut pe amândoi într-un mediu muzical. Pe la vârsta de trei ani, Mozart asculta melodiile interpretate de sora sa, după care le reproducea la claviatură. Văzându-și copilul imitând cu o asemenea ușurință melodiile, Leopold a înțeles talentul înnăscut al fiului său. Când Mozart a împlinit patru ani, tatăl său a început să-i dea lecții de muzică la claviatură la modul serios. Până să împlinească cinci ani, Mozart compusese deja primele sale bucăți muzicale, „Andante în Do" și „Allegro în Do". Și Nannerl era talentată la muzică, iar Leopold compilase un caiet muzical în care a scris piese pe care ea să le învețe și să le interpreteze. În acest caiet, cunoscut sub numele „Nannerl Notenbuch" (Caietul de muzică al lui Nannerl), Mozart a așternut primele note muzicale ale compozițiilor sale din copilărie.

Când tatăl său a considerat că Mozart nu doar că stăpânea bazele muzicii, dar era și pregătit să compună și să-și interpreteze propriile lucrări, a decis că era momentul propice ca restul lumii să împărtășească talentul extraordinar al fiului său. Astfel, împreună cu cei doi copii ai săi, Leopold a pornit la drum, pentru a impresiona curțile regale și palatele din Europa.



▲ Casa natală a lui Mozart din strada Goetleide, aflată în centrul orașului Salzburg, este în prezent un muzeu dedicat marelui compozitor.



Biblioteca de amintiri

ÎNDRĂGITUL CLAVIATURIST

În Salzburgul modern, casa unde s-a născut Mozart este actualmente un muzeu care există încă din 1880, când a fost inaugurat de Fundația Internațională Mozarteum. În căminul familiei Mozart, se poate vizita bucătăria, camera de zi și camera de lucru, toate adăpostind reminiscențe, precum portrete, scrisori și alte amintiri ale familiei Mozart. În camera unde s-a născut Mozart, este expusă claviatura, instrumentul său muzical favorit la care a cântat primele sale compoziții prin care și-a uimit audiența. Cuvântul „claviatură" provine din latinescul clavis care înseamnă cheie, zăvor, și este un termen generic, denumind toate instrumentele cu clape. A fost foarte utilizat în Germania secolului al XVIII-lea și se referea fără deosebire la orgă, clavecin și claviatură. Până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cuvântul desemna clavicordul, iar până în secolul al XIX-lea, se referea la pian.

În cazul lui Mozart, în timpul primilor ani a folosit clavecinul și clavicordul, dar spre sfârșit, operele sale au fost scrise pentru pian.

▼ Claviatura lui Mozart



Primele spectacole muzicale

Ambițiile tatălui său

PE VREMEA ACEEA, pentru a câștiga recunoașterea și aprecierea publicului, era nevoie ca muzicienii, indiferent de competențe, să facă turnee prin diferitele regiuni și să susțină numeroase spectacole. Aspirând la recunoașterea mondială a talentului fiului său, Leopold a decis că este momentul ca tânărul să aibă propriul său „turneu". Unii cercetători cred că Leopold, care nu atinsese niciodată gloria ca muzician, și-a transferat ambițiile neîmplinite asupra fiului său și că, de fapt, l-a folosit pentru a-și împlini propriile vise, sperând că, într-o zi, micuțul muzician va fi în slujba unui nobil și a unei familii influente. Pe de altă parte, având în vedere statutul social al muzicienilor din acea vreme, speranțele lui Leopold, în ceea ce-l privește pe Mozart, sunt firești.

În timpul secolului al XVIII-lea, muzicienii ce nu se aflau sub patronatul unei case nobile nu prea aveau alte opțiuni. Șansele de a organiza spectacole erau foarte mici și fără urmări foarte importante, iar plata pe care o primeau în cele mai multe cazuri, nici măcar nu consta în bani, ci într-un ceas de buzunar, o pungă de tutun sau în alte lucruri lipsite de semnificație, ceea ce înseamnă că șansele de îmbogățire erau foarte mici. În plus, statutul social al unui artist depindea întru totul de statutul angajatorului său, deci era normal ca muzicienii și compozitorii să depună toate eforturile pentru a obține o poziție la curtea imperială și împrejurimile ei.



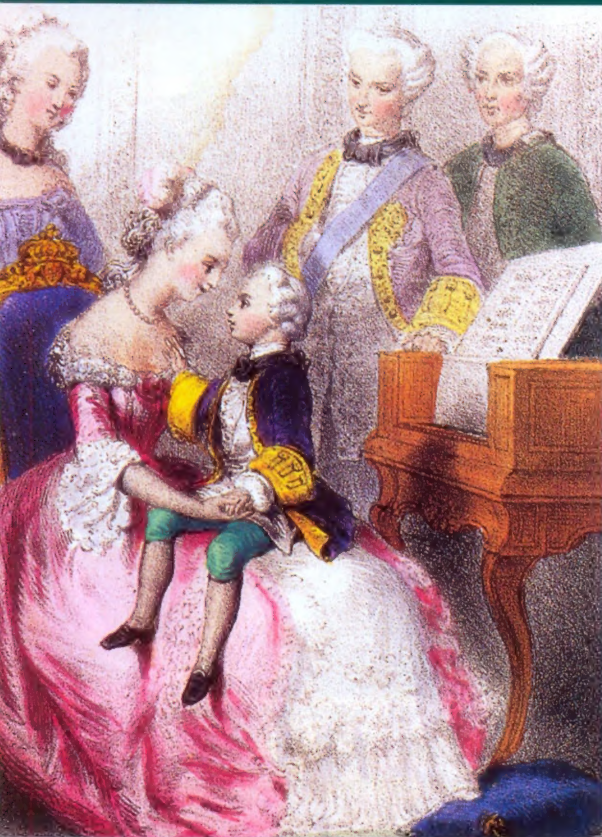
▲ Tânărul Amadeus, pe la vârsta la care a pornit împreună cu tatăl său în turneu.

Astfel, chiar înainte de a împlini șase ani, tânărul Amadeus, însoțit de ambii părinți, a pornit spre prima sa destinație, München. În acea vreme, drumurile din Germania erau într-o condiție destul de proastă. Unele porțiuni erau extrem de înguste, altele erau denivelate, accidentate și chiar pline de gropi, și nu puține erau cazurile în care trăsurile cădeau în râul Rhin, astfel că familia a folosit adesea bărci, ceea ce a mărit cheltuielile de călătorie. Această întreprindere scumpă și dificilă dezvăluie clar ambițiile lui Leopold.

Întâlnirea cu împărăteasa

Când Mozart a sosit la München, a fost invitat să cânte pentru principele elector din Bayern, Maximilian Iosif al III-lea, dar nu se știe ce bucată muzicală a interpretat. Totuși, imaginea unui băiețel cântând la claviatură a provocat un mare entuziasm în rândul celor care i-au urmărit interpretarea. Încetul cu încetul, Mozart a început să fie cunoscut drept „copilul minune".

Amadeus Mozart și tatăl său Leopold sunt prezentați împărătesei Maria Tereza, în octombrie 1762. Înălțimea Sa a fost încântată de interpretarea tânărului și magnificului muzician, dar nu s-a oferit să-l angajeze la curte ca muzician.



Un tablou cu tânărul Mozart ținut în poala împărătesei.



Din culise

VIENA, ORAŞUL LUMINILOR

„Declar Viena un oraş magnific. Pentru unii oamenii din tagma mea, acest oraş este cel mai bun loc din lume." Aceste cuvinte au fost rostite de Mozart, în 1781, pentru a lăuda Viena, capitala Austriei şi oraş al artiştilor. În acel moment, Mozart a decis să-şi părăsească oraşul natal, Salzburg, şi să se stabilească pentru totdeauna la Viena.

Haydn, Mozart şi Beethoven au trăit şi au prosperat toţi în Viena, oraşul muzicii în timpul domniei Mariei Tereza (1740-1780). Nu numai muzicienii au profitat de pe urma împărătesei protectoare a artelor. Maria Tereza a oferit cetăţenie arhitecţilor, sculptorilor, pictorilor, dramaturgilor şi scriitorilor, transformând astfel Viena în capitala europeană a artei. Această tendinţă a continuat până în secolul al XX-lea, dar până atunci nu mai existase un astfel de oraş cosmopolit. Statutul Vienei de far al artiştilor şi muzicienilor s-a menţinut timp de mai mult de şase secole şi este atribuit Habsburgilor, cea mai nobilă familie din Viena.



Palatul Schönbrunn, așa cum era în secolul al XVIII-lea, când Mozart a cântat pentru Excelența Sa.

Cu o altă ocazie, a fost chemat să cânte pentru împărăteasa Austriei, Maria Tereza (1717-1780). Aceasta considera că Viena este un far călăuzitor al artelor, iar, sub conducerea sa, orașul devenise un refugiu al artiștilor și al muzicienilor. În acele zile, dacă un muzician reușea să primească protecția unui membru al monarhiei Habsburgilor, a cărei descendentă era chiar Maria Tereza, își asigura o viață îmbelșugată, obținând, în același timp, prestigiu și stimă. Conștient de acest fapt, Leopold și-a promovat în mod agresiv fiul, pentru a se asigura că acesta va câștiga favorurile împărătesei.

Tânărul Mozart, care a înțeles ambițiile tacite ale tatălui său, nu doar că a interpretat în fața nobililor melodiile solicitate de aceștia, ci și-a și demonstrat geniul, cântând legat la ochi. Publicul de la curtea imperială a fost captivat de capacitățile băiatului, iar împărăteasa însăși a fost atât de încântată, încât l-a ținut pe genunchi și i-a permis să o sărute pe obraz. Un alt episod mărunt se spune că a avut loc tot la curte. Mozart și-a pierdut echilibrul, s-a rostogolit pe podea, iar o fetiță i-a sărit în ajutor. În timp ce primea ajutor, se spune că Mozart i-ar fi spus: „Ești atât de bună. Când o să cresc mare, o să fii soția mea." Fetița care l-a ajutat nu era nimeni alta decât Maria Antoaneta (1755-1793), care, mai târziu, a devenit regina Franței. După izbucnirea Revoluției Franceze, în 1789, Maria Antoaneta a fost întemnițată și, la doi ani după moartea lui Mozart, în octombrie 1793, a fost dusă la ghilotină și executată în Piața Revoluției, astăzi denumită Piața Concorde, la vârsta de 38 de ani. Deși Mozart și Maria Antoaneta nu s-au întâlnit decât o dată, în copilărie, au fost contemporani, iar faptul că viețile lor s-au intersectat la un moment dat prezintă foarte multă importanță pentru mulți oameni.

Maria Antoaneta, fiica Mariei Tereza, care s-a căsătorit cu Ludovic al XVI-lea pentru a deveni regina Franței.

Stradă din Viena secolului al XVIII-lea.

Tatăl exploatator

În căutarea unui patron

DUPĂ ÎNTOARCEREA DE LA VIENA, prin Linz, Amadeus a fost invitat să cânte la clavecin și la vioară pentru arhiepiscopul de Salzburg, cu ocazia zilei de naștere a acestuia. Arhiepiscopul a intuit geniul lui Mozart, precum și scopul călătoriei lui Leopold, care, întâmplător, era unul dintre muzicienii aflați în serviciul său.

Astfel, i-a permis lui Leopold să-și exprime gratitudinea, aducându-și băiatul să cânte pentru el de ziua lui.

Înainte să împlinească șapte ani, Mozart stăpânea cunoștințele din „Caietul de muzică al lui Nannerl" și atinsese stadiul studiului lucrărilor compozitorilor contemporani cu el. El și familia sa au continuat turneul de-a lungul continentului. Pe măsură ce faima lui Mozart de „copil minune" a început să crească, la fel au sporit și ambițiile lui Leopold. Familia a vizitat Frankfurt, Paris, Londra, Amsterdam, iar Amadeus a fost chemat să cânte pentru regi și nobili din toată Europa. Cu toate acestea, spectacolele sale muzicale nu erau binevenite în toate țările. La Bruxelles, de exemplu, unde nobilii erau preocupați mai degrabă de vânătoare și de bancheturi, existau puțin interes și puține oportunități pentru spectacolele tânărului muzician. Pe de altă parte, la Paris, faima lui Mozart și talentul său au fost foarte apreciate și recunoscute, și a fost primit cu mult entuziasm. Parisul, având ca simbol strălucitorul palat Versailles, era orașul european de frunte în ceea ce privește schimbul cultural, stabilirea tendințelor și acceptarea artei și a gândirii. Concertele și operele erau puse în scenă zilnic, iar orașul era plin de viață, vigoare și activitate. La Paris, familia lui Mozart l-a cunoscut pe baronul german Friedrich Melchior von Grimm (1723-1807), autorul „Corespondențelor literare, filozofice și critice", o lucrare despre literatura și cultura franceză. Prin intermediul acestei cunoștințe, Mozart a obținut invitația de a cânta la Palatul Versailles. A mers la Slujba de Crăciun de la palat, a fost invitat la masa de Anul Nou și a cântat pentru regele Ludovic al XV-lea.

După această aventură, reputația sa a crescut și mai mult, dar propunerea prețioasă de a deveni muzician de curte se lăsa încă așteptată. Ba mai mult, remunerația pentru aceste spectacole consta rareori în bani. Recompensările micului Mozart erau de multe ori reprezentate de diverse obiecte, iar cheltuielile de deplasare ale familiei continuau să crească. Problema era Leopold. Deși apreciau talentul tânărului, nobilii s-au săturat curând de tată. Intenția lui de a obține o poziție la curte pentru fiul său era evidentă, iar încercarea sa de a-și promova copilul era atât de lipsită de distincție, plină de aroganță și de nerușinată, încât, în ciuda talentului lui Amadeus, nu era ușor de găsit un patron care să fie dispus să îl suporte pe Leopold. Se zvonește că atunci când Leopold și-a dus fiul la Milano, ca să cânte pentru Marele Duce Ferdinand (1754-1806) și pentru a obține o poziție la curtea sa, mama Marelui Duce, Maria Tereza, a rostit aceste cuvinte amare, dar adevărate: „De ce târăște acest bărbat un băiețel prin toată Europa ca pe un cerșetor?".



▲ Tânărul Mozart lucrând la o compoziție. Se afla în stadiul în care stăpânea partea elementară și se confrunta cu o muzică mai complexă.

Epidemia de varicelă

După ce au plecat din Paris, au traversat Canalul Dover și au sosit la Londra. Acolo, tânărul Amadeus și-a făcut un prieten. Este vorba despre Johann Christian Bach (1735-1782), fiul marelui compozitor Johann Sebastian Bach. Din cauza atâtor ani de turnee prin Europa și de spectacole pe la curți, Amadeus nu avusese niciodată prieteni adevărați, iar Johann Christian Bach a fost o binecuvântare. Mozart i-a dezvăluit farmecul muzicii italiene, iar cei doi erau legați printr-o strânsă prietenie ce a durat pe tot parcursul vieții lor.

După plecarea din Londra, Mozart și-a petrecut următorii patru ani din viață în turnee prin diferite orașe din Europa, până la vârsta de zece ani.



▸ Johann Christian Bach, fiul marelui compozitor Johann Sebastian Bach. L-a cunoscut pe Mozart când cel din urmă vizita Londra și, în ciuda diferenței de 20 de ani, cei doi au devenit prieteni apropiați.

Oriunde se duceau, erau bineveniți, căci Amadeus, „copilul minune", era foarte lăudat și devenise deja renumit. Dar realitatea era gravă. Leopold încă nu reușise să-i asigure fiului său o poziție la nici una dintre curțile Europei, iar condițiile de trai ale familiei nu erau tocmai ușoare.

Până în toamna lui 1767, norocul lor încă nu se schimbase. În acel moment, a fost anunțată nunta fiicei împărătesei Maria Tereza, arhiducesa Maria Josepha, cu regele cetății Napoli. Leopold, soția sa și cei doi copii, au plecat la Viena încă o dată, în speranța că Amadeus va fi solicitat pentru a cânta la sărbătorile nunții. Totuși, lucrurile nu au mers conform planului. În acea vreme, era o epidemie de varicelă în Viena și, din păcate, arhiducesa Maria Josepha, în vârstă de șaisprezece ani, s-a îmbolnăvit și a murit cu o zi înainte de nuntă. Leopold a fost foarte dezamăgit. Planurile sale pentru un spectacol promițător la o nuntă de rang înalt erau distruse. De asemenea, exista riscul ca cei doi copii ai săi să se îmbolnăvească. Presimțirile sale rele au fost justificate, din moment ce atât Amadeus cât și Nannerl s-au îmbolnăvit. În vârstă de unsprezece ani, Mozart a fost foarte aproape de moarte, dar, în cele din urmă, și-a revenit. Totuși, chipul său trandafiriu și frumos a rămas acoperit tot restul vieții cu semne lăsate de varicelă.



Clipe personale

OBICEIURILE STRANII ALE TÂNĂRULUI MUZICIAN

Un aspect straniu al personalității lui Mozart, care se afla în profundă contradicție cu imaginea sa de geniu compozitor, era obsesia lui copilărească pentru scatologie și limbaj obscen. Scrisorile către mama și sora sa, și mai ales către vărul său Basle, conțin referiri mai mult decât suficiente la excremente. Într-o scrisoare adresată mamei lui, Mozart scrie: „Dragă mamă, îți sărut mâinile... stiloul meu este neșlefuit și la fel este și fundul meu" (2 mai 1770), iar într-o scrisoare către sora sa, spune „recunoscător din adâncul fundului meu" (17 februarie 1770). Acestea sunt doar câteva exemple ale limbajului pe care obișnuia să îl folosească. Verișoarei lui, Anna Maria Thekla Mozart, de care fusese îndrăgostit o vreme, îi scrie: „Fac pe nasul tău, ca să îți curgă pe bărbie... acum îți urez noapte bună, să faci cât poți în patul tău, dormi în pace și încearcă să îți pupi dosul.[...] o, fundul meu arde ca focul! Ce naiba o mai însemna și asta! — Poate vrea să iasă cârnatul? Da, da, cârnatul..." (5 mai 1777).

Colecția completă a scrisorilor obscene și vulgare ale lui Mozart, pline de referințe scatologice, a fost publicată prima oară în 1931, de scriitorul austriac Stefan Zweig. Până atunci, părțile jignitoare fuseseră omise, probabil într-o încercare de a ascunde acest obicei dezgustător al marelui compozitor, distorsionând astfel imaginea sa adevărată. Cu ocazia primei dezvăluiri a tendințelor sale scatologice, acestea au cauzat o mare supărare și, în același timp, au oferit o privire mai adâncă asupra caracterului genialului muzician.


Verișoara lui Mozart, Anna Maria Thekla Mozart, cu doi ani mai mică decât el.

Moartea arhiepiscopului

Tatăl lui Mozart, un entuziast al educației, a decis că este momentul ca fiul său să se orienteze spre operă. Este posibil ca motivul acestei decizii să fi fost faptul că Leopold nu dorea ca fiul său să rămână în urma unor compozitori precum Joseph Haydn (1732-1809) și Christophe Willibald von Gluck (1714-1787), care deja uimiseră lumea muzicală. În acele zile, muzicienii care compuneau operă erau considerați cei mai buni. Astfel, de data aceasta au pornit doar ei doi spre Italia, locul nașterii operei. Timp de doi ani, din decembrie 1769 până în decembrie 1771, au vizitat Milano, Bologna, Florența, Roma, Napoli și Veneția. Aflat la Roma, Mozart a fost ridicat de papă la rangul de cavaler în Ordinul Golden Spur, și i s-a mai cerut să compună o operă cu ocazia Carnavalului de la Roma. La Bologna, comitetul Filarmonicii Academiei a făcut o excepție și l-a admis la vârsta de paisprezece ani, deși limita de vârstă pentru candidați era de douăzeci de ani. De asemenea, a fost invitat să cânte pentru Marele Duce din Milano la teatrul din cadrul palatului, unde opera sa „Mitridate, Re di Ponto" s-a dovedit a fi un mare succes. În legătură cu această ocazie, Leopold a scris: „un ropot de aplauze a zguduit teatrul în timp ce publicul striga «Ura marelui maestru»". Într-o scrisoare adresată mamei lui, Amadeus însuși a povestit despre distracția nesfârșită și încântarea legată de turneul din Italia.

Totuși, distracția nu putea dura la nesfârșit. Pe 15 decembrie 1771, Mozart și tatăl său s-au întors la Salzburg. Din păcate, la doar o zi după aceea, stăpânul și patronul lui Mozart, arhiepiscopul Sigismund de Schrattenbach a decedat. Moartea susținătorului de o viață al turneurilor muzicale ale lui Mozart a constituit o mare lovitură pentru familie.


Baronul Friedrich Melchior von Grimm, un om de litere și secretar al ducelui de Orleans.

Palatul Versailles din Paris, unde Mozart și sora lui, Nannerl, au cântat pentru fețele regale.


O înfățișare comică a operei de către William Hogarth, pictor satiric din secolul al XVIII-lea.

Independența de tatăl său...



▲ Un portret al lui Mozart din vremea când a început să se răscoale împotriva autorității tatălui său

Presiunea din partea noului arhiepiscop

TOȚI CERCETĂTORII MODERNI au căzut de acord asupra faptului că moartea îngăduitorului și receptivului arhiepiscop a fost o mare lovitură pentru Mozart. Relația sa cu noul arhiepiscop, Hieronymus Colloredo, care și-a început activitatea în martie 1772, a fost dificilă de la început și s-a înrăutățit până a atins un punct critic.

Practic, arhiepiscopul Colloredo nu era de acord ca o persoană aflată în slujba sa să lipsească prea mult, iar Mozart, obișnuit să facă turnee pe la curțile europene pentru a susține spectacole, era foarte deranjat de atitudinea acestuia. În plus, arhiepiscopul era un bărbat rece și arogant, care profita de puterea sa și își trata angajații într-un mod rece și îngâmfat. La vremea aceea, în vârstă de șaisprezece ani, Mozart a fost obligat să stea în Salzburg pentru o perioadă prea lungă pentru el. Totuși, în acest timp, el a compus cu o energie nesfârșită. În august 1772, a fost desemnat maestru de concerte al Capelei Curții, iar în octombrie a primit invitația de a merge la Milano pentru a-și prezenta opera „Lucio Silla". Fără entuziasm, arhiepiscopul și-a dat consimțământul, dar era ultima oară când i se permitea lui Mozart să viziteze orașul italian. S-a întors la Salzburg în martie anul următor, și și-a reluat viața monotonă de a compune și de a cânta pentru arhiepiscop. Din martie 1773, până în vara lui 1777, Mozart nu a părăsit Salzburgul, exceptând două călătorii scurte la Viena, unde se spune că a cântat pentru împărăteasa Maria Tereza, pentru o poziție în orchestra curții, dar negocierile nu s-au finalizat. Privirea atentă și severă a arhiepiscopului era atât de agilă, încât până în 1777 Mozart a evitat să mai facă vreo mișcare bătătoare la ochi. Ca muzician în slujba Curții de Salzburg, era obligat să scrie muzică religioasă, dar în același timp a continuat să compună opere și concerte.



Eliberarea și prima iubire

Pe măsură ce trecea timpul, Mozart se simțea din ce în ce mai oprimat, avea o atitudine tot mai rebelă, acest lucru cauzând multe neînțelegeri și necazuri. Mozart simțea că orașul Salzburg era ca o cușcă în care era captiv, iar inima lui a început să fie copleșită de dorința de a evada și de a căuta o nouă viață într-un mediu activ și creativ.

În august 1777, Mozart, care avea aproape douăzeci și unu de ani, nu mai putea îndura nimic din toate acestea. I-a trimis arhiepiscopului o scrisoare de demisie, iar în luna următoare a plecat la Paris, însoțit de mama sa. Poate că arhiepiscopul se simțea ușurat că geniul și, în același timp, excentricul muzician nu se mai afla în grija sa. Cu toate acestea, Mozart avea să fie din nou dezamăgit. În ciuda spectacolelor sale, a introducerii sale în lumea aristocraților și a uimitoarelor sale compoziții, nu avea nici o ofertă de lucru, deși demisia sa de la Curtea de Salzburg fusese acceptată.

Residenz Palace, palatul arhiepiscopilor, cu vedere la vastul Residenzplatz și la faimoasa sa fântână.





Palatul Mannheim, care găzduia faimoasa orchestră din Mannheim din secolul al XVIII-lea.

Răsfățat din copilărie cu titlul de „geniu muzical" și petrecându-și întreaga viață cufundat în lumea muzicii, ținut de tatăl său departe de lumea reală, Mozart se confrunta acum cu mari greutăți de adaptare la realitatea crudă a adulților și nu avea nici cele mai vagi noțiuni de bun simț și de percepție a realității. Pe de altă parte, excursia împreună cu mama sa a constituit prima ocazie de a scăpa de influența tatălui său și, simțindu-se liber pentru prima oară, și-a permis să se bucure de viață.

În timpul vizitei rudelor sale din Augsburg, Mozart a cunoscut-o pe verișoara sa, Maria Anna Thekla (1758-1841), de care s-a apropiat foarte mult. După ce s-au cunoscut, au corespondat o vreme, dar scrisorile pe care și le trimiteau erau pline de referiri obscene la jumătatea inferioară a corpului omenesc. Acele scrisori, cunoscute sub numele de „Scrisorile Basle", i-au uimit pe cercetători, cărora nu le vine a crede că o persoană capabilă să compună o muzică atât de divină era, în același timp, în stare să folosească un limbaj scatologic atât de obscen.

La sfârșitul lunii octombrie, Mozart și mama sa au sosit la Mannheim, unde trebuiau să mai rămână timp de alte șase luni. În timpul sejurului său, Mozart a simțit din nou nevoia de a-și crea alte preocupări în afara muzicii. Cum era normal pentru un tânăr ajuns la vârsta căsătoriei, s-a îndrăgostit. Obiectul pasiunii sale a fost Aloysia Weber, soprană, a doua dintre cele patru fiice ale unui copist de muzică. Sentimentele erau reciproce, iar tânărul cuplu se gândea să se unească prin căsătorie, însă lucrurile nu au decurs conform planurilor. Când Mozart, în vârstă de 22 de ani, i-a scris tatălui său pentru a-l informa asupra intențiilor sale, răspunsul primit a fost unul dur și incontestabil: „Pleacă de îndată la Paris! Imediat! Găsește-ți locul printre oamenii mari. Aut Caesar aut nihil! [Totul sau nimic!]"

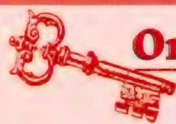
Moartea mamei sale și cele trei scrisori

Supunându-se cerinței tatălui său, Mozart a plecat din Mannheim la Paris, însoțit din nou de mama sa, deoarece tatăl nu mai putea avea încredere în fiul său rebel. Așa cum își amintea din vizitele sale anterioare, Parisul era un oraș unde fusese întâmpinat cu căldură și unde își putea găsi cu ușurință ceva de lucru. Dar lucrurile nu au stat astfel cu ocazia celui de-al treilea sejur. Situația financiară era îngrozitoare, parizienii erau derutați și tulburați și, cel mai rău, regele Ludovic al XV-lea, întotdeauna generos cu familia Mozart, a murit subit. Noul rege, Ludovic al XVI-lea, care se căsătorise cu Maria Antoaneta, pe care Mozart o cunoscuse în copilărie, nu l-a invitat să cânte la palat.

La trei luni de la sosirea sa la Paris, Mozart era foarte strâmtorat din punct de vedere financiar, avea orgoliul rănit și era încă lipsit de vreun angajament. Apoi a lovit tragedia... Neobișnuită să călătorească atât de mult, și impresurată de griji și neliniști privind viitorul fiului său, Marie Anne Mozart s-a îmbolnăvit brusc și a murit. Mozart a trebuit să transmită trista veste tatălui său și se spune că, într-o încercare de a ușura lovitura, Mozart i-a scris trei scrisori lui Leopold. În prima scrisoare, i-a scris tatălui său că Marie Anne era grav bolnavă și că se afla într-o stare critică; în a doua scrisoare, îl informa pe tatăl său în legătură cu trecerea mamei în neființă, iar în a treia i-a spus adevărul gol-goluț și și-a cerut scuze pentru minciuni. Conform altei teorii, Mozart nu i-a scris lui Leopold, ci ar fi implorat un preot să transmită vestea lui Leopold și surorii sale. Dar indiferent cum au stat lucrurile, acest incident ne dezvăluie latura delicată și atentă a personalității lui Mozart.



Aloysia Weber, prima iubire a lui Mozart, alături de soțul ei, Joseph Lange.



Omul-cheie

ÎMPĂRĂTEASA MARIA TEREZA

Când, în septembrie 1762, la vârsta de șase ani, Mozart a sosit la Viena pentru primul tur al orașului, unul dintre primele spectacole a fost cel în care a cântat la pian pentru împărăteasa Maria Tereza. Leopold era disperat să asigure protecția celei care era principalul sprijin al artelor în Viena, dar eforturile sale asidue au avut un efect opus, iar șansa lui Mozart de a deveni vreodată muzician la curte, supus împărătesei au fost distruse. Oricum, bună sau rea, influența împărătesei Maria Tereza asupra vieții lui Mozart a fost una puternică.

Născută în 1717, a fost fiica împăratului roman sfânt Carol al VI-lea, care a murit în 1740, când ea avea 23 de ani. După moartea tatălui său, Maria Tereza a moștenit toate domeniile habsburgilor, ceea ce a dus la Războiul Austriac de Succesiune. În timpul acestui război, ea a fost obligată să renunțe la unele dintre părțile teritoriului moștenit, dar a reușit să mențină domnia habsburgilor. În 1736, ea s-a căsătorit cu Francis Stephen din Lorena, iar după moartea lui Charles al VI-lea, în mod tipic, și-a numit soțul împărat. Maria Tereza a început reformele administrative și economice în 1749, urmând teoria mercantilistă și exemplele furnizate de reformele din Franța și Prusia. În plus, a organizat reforme în sfera socială, legală și religioasă, care au continuat și după moartea soțului său, în 1765, când fiul său cel mare s-a retras de la tron.

Maria Tereza și soțul său au avut șaisprezece copii, dintre care zece au ajuns la maturitate. Ea a murit în 1780, la vârsta de 63 de ani.



Portretul Mariei Tereza

O nouă viață la Viena



▲ Un tablou din secolul al XIX-lea înfățișându-i pe Mozart și pe Constanze în luna de miere. Viața lui Mozart s-a schimbat cu o rapiditate amețitoare – de la o iubire pierdută, la despărțirea de arhiepiscop, după care căsătoria cu sora mai mică a fostei sale iubiri.

Dezamăgire în dragoste şi o călătorie a tristeţii

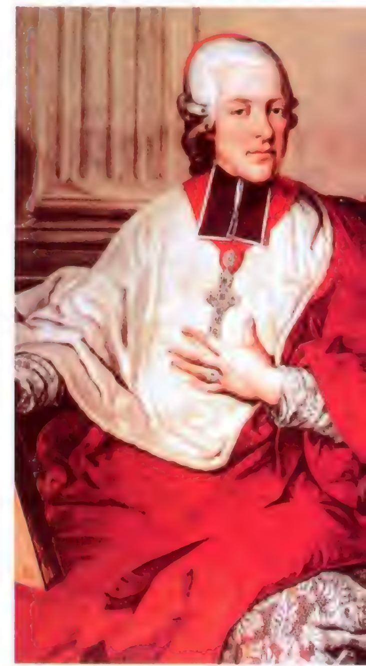
MOARTEA SUBITĂ A MAMEI LUI MOZART l-a adus pe compozitor la disperare, acesta pierzându-și calmului spiritual. I-a scris câteva scrisori tatălui său aflat în Salzburg, prin care cerea ajutor. Îngrijorat de starea de spirit a fiului său, Leopold s-a gândit să renunțe la cariera acestuia de muzician de curte la Paris și l-a chemat înapoi la Salzburg. Se spune, chiar, că i-a scris lui Wolfgang pe un ton mai reconciliant, spunându-i că, dacă s-ar întoarce în Salzburg, ar putea să o aducă și pe Aloysia Weber cu el.

Totuși, următoarele scrisori către tată și către prietenii lui denotă dezinteresul marelui compozitor față de un loc ca Salzburg. Cam în această perioadă au început să se accentueze sentimentele de ură și chiar de dispreț față de orașul său natal.

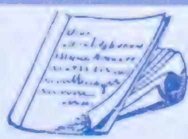
Continuându-și călătoria solitară, asaltat de durere, Mozart căuta acum să-și vindece cicatricele emoționale. A pornit spre Mannheim pentru a-și revedea prima iubire, pe Aloysia Weber, pe care voise să o ia în căsătorie. Dar familia se mutase deja la München. Mozart a urmat-o pe Aloysia la München, dar ea se îndrăgostise deja de un alt bărbat și nu îi mai acorda atenție lui Mozart. Prima poveste de dragoste a lui Mozart s-a sfârșit așadar în lacrimi.

Despărţirea de arhiepiscop

La întoarcerea în Salzburg, Mozart a primit postul de organist la curte, datorită legăturilor pe care le stabilise Leopold. Mozart a fost angajat în condiții favorabile: salariul lui a crescut de trei ori, de la 150 de florini, la 450 de florini, și era liber să călătorească și să compună. Având în vedere evenimentele dintre cei doi de până atunci, gestul arhiepiscopului era neașteptat de generos. În cele 10 luni petrecute la Salzburg, Mozart a compus capodopere religioase, printre care și mesa intitulată „Încoronarea". Viața cotidiană era monotonă dar calmă, iar Mozart se bucura de petrecerile cu prietenii săi. Se simțea extrem de sufocat de viața sa în Salzburg, dar în toamna anului 1780, s-a ivit o ocazie, parcă trimisă de zei. Karl Theodor (1724-1799), prinț elector al Bavariei,



▲ Arhiepiscopul de Salzburg, Hieronymus Colloredo, care l-a angajat pe Mozart ca muzician de curte. El a împiedicat ascensiunea lui Mozart, dându-i acestuia mereu ordine stricte.



Versiune diferită

DATORIILE LUI MOZART

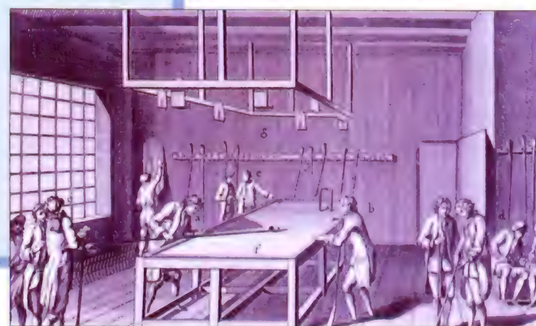
Mozart a părăsit această lume cu datorii enorme. Deși ar fi trebuit să aibă mai mulți bani decât era necesar pentru a duce o viață obișnuită, se pare că a împrumutat bani pentru orice.

Conform înregistrărilor, putem calcula că Mozart avea un venit anual de 800 de florini în 1781. Având în vedere că un profesor de la universitate câștiga 300 de florini, iar un profesor de școală primară 22, un venit atât de mare ar părea mai mult decât suficient. Totuși, începând cu 1788, Mozart a cerut în mod repetat împrumuturi de la prietenul său, un negustor bogat din Viena, Michael Puchberg (1741-1822). Din scrisori aflăm că Mozart a împrumutat o sumă de 1415 de florini. După moartea sa, suma totală a datoriilor s-a ridicat la 3000 de florini – de aproape patru ori venitul său anual.

Unul dintre motivele invocate pentru îndatorarea lui Mozart este acela că a devenit obsedat de jocurile de noroc și, astfel, s-a ruinat. Înregistrările confirmă faptul că Mozart era pasionat de biliard și de jocul de cărți, dar nu există nici o dovadă a faptului că paria pe bani. Este adevărat că cheltuielile sale, inclusiv costurile medicale pentru soția sa Constanze (care avea o sănătate șubredă după naștere) și cheltuielile pentru distracție la curte, au continuat să se adune. De asemenea, există dovezi care sugerează un stil de viață luxos, cum ar fi închirierea de camere scumpe și achiziționarea de bijuterii.

Cu toate acestea, cercetările recente au schimbat această perspectivă. Și anume, Mozart, entuziastul francmason, a investit fonduri în încercarea de a înființa o nouă societate secretă, numită „Grotta". Această teorie este susținută și de faptul că Puchberg, care l-a împrumutat pe Mozart, era și el francmason, deși nu există dovezi certe nici în acest sens. Chiar și acum, adevăratul motiv pentru care Mozart avea datorii atât de mari rămâne învăluit în mister.

▼ Contemporani ai lui Mozart, distrându-se la biliard





▲ Constanze, soția lui Mozart, într-un tablou al lui Joseph Lange, soțul primei iubiri a lui Mozart, Aloysia. Constanze era sora mai mică a Aloysiei, deci Lange era cumnatul lui Mozart. Mozart îi scrisese tatălui său că soția lui „nu era urâtă, dar nici prea frumoasă. Frumusețea ei consta în cei doi ochi mici și negri și într-un chip drăguț".

i-a cerut lui Mozart să compună o operă pentru un carnaval la curte. Mozart mai compusese o arie pentru tenorul din Mannheim, Anton Raaf (1714-1797), într-o oprire la întoarcerea de la Paris. Karl Theodor era prințul elector al lui Raaf și este ușor de imaginat că solicitarea aceasta era susținută de Raaf. În timpul șederii la München, Mozart a terminat opera „Idomeneo", plasată în Creta antică, după războaiele troiene, în aproximativ șase săptămâni. Primul spectacol a avut loc la Teatrul Cuvillies (teatrul curții) pe 29 ianuarie 1781 și a fost foarte bine primit. Se spune că, în această zi, tatăl lui Mozart și sora sa mai mică s-au grăbit spre teatru pentru a ajunge la timp la premieră.

În această perioadă, Europa a început să sufere schimbări majore. Iosif al II-lea (1741-1790) a fost încoronat împărat, după moartea mamei sale, arhiducesa Maria Tereza a Austriei, care deținea puterea absolută. Între timp, Colleredo, arhiepiscop de Salzburg, își vizita tatăl suferind la Viena. Inițial, Colleredo i-a permis lui Mozart să stea la München timp de șase săptămâni. Totuși, Mozart a profitat de absența lui Colleredo pentru a-și prelungi șederea la München. Aflând acest lucru, Colleredo – care și-a exprimat deschis antipatia față de Mozart – i-a ordonat să vină la Viena. Mozart nu putea decât să se supună, dar se săturase să se supună ordinelor arhiepiscopului, care îl trata ca pe un servitor, spre deosebire de primirea favorabilă de la München. Se spune că, în mod intenționat, Mozart a fost lipsit de respect față de arhiepiscop, pentru a fi avertizat să-și părăsească postul. Drept răspuns, arhiepiscopul i-a impus sancțiuni lui Mozart, interzicându-i să mai susțină concerte sau tulburându-i concertele. În cele din urmă, cei doi au avut un schimb de vorbe grele, iar Mozart a fost gonit din anticameră de șambelanul arhiepiscopului, contele Arco (1743-1830).

Acest lucru a marcat începutul unei noi vieți muzicale a lui Mozart la Viena. Era în iunie 1781, iar Mozart avea 25 de ani.

Motivul căsătoriei

Viața muzicală din Viena era înfloritoare, iar Mozart câștigase inimile mai multor patroni din rândurile aristocrației. De asemenea, împăratul Iosif al II-lea știa destul de multe lucruri despre Mozart și a făcut tot ce a putut pentru a-l ajuta pe compozitor. În iulie 1782, a avut loc premiera operei lui Mozart „Răpirea din serai", care a fost aclamată, ceea ce a dus la o stabilire fermă a statutului de muzician al lui Mozart la Viena.

Aici și-a întâlnit Mozart tovarășa de o viață. La Viena, Mozart locuia în casa doamnei Weber, mama fostei iubite a lui, Aloysia Weber. Familia Weber se mutase la Viena, iar Aloysia se căsătorise deja și părăsise casa părintească. Tatăl ei murise. Doamna Weber era conștientă de talentul lui Mozart și sugerase ca acesta să se căsătorească cu Constanze, sora mai mică a Aloysiei și a treia dintre fiicele Weber. Tatăl lui Mozart Leopold s-a opus vehement acestui lucru, dar pe 4 august 1782, Mozart, în vârstă de 26 de ani, s-a căsătorit cu Constanze, în ciuda părerii tatălui său. Sunt mai multe motive pentru care ne putem închipui că Mozart a luat-o în căsătorie pe sora mai mică a fostei sale iubite. Mozart nu era decât un om cu dorințe sexuale firești, ca orice alt bărbat. În același timp, era un bărbat cu o profundă credință religioasă și a preferat să se însoare cu aceasta, cu „construcția ei atractivă", decât să riște contractarea unor boli cum ar fi sifilisul, având relații sexuale cu prostituate.



▲ Mozart s-a căsătorit cu Constanze pe 4 august 1782, în catedrala Sf. Ștefan din Viena. Într-o scrisoare către tatăl său, trei zile mai târziu, scria: „Când am fost uniți, am plâns amândoi."



▶ Mozart, cântând la pian pentru Iosif al II-lea, fiul Mariei Tereza.

Opere satirice și societăți secrete

Întoarcerea acasă

La Viena, Mozart își câștiga existența ca pianist, profesor de muzică și din concerte, încetul cu încetul construindu-și reputația de muzician. Era destul de ocupat și ducea o viață stabilă. Totuși, probabil că Mozart se simțea vinovat de faptul că trebuia să treacă peste opoziția tatălui său – care constituia o prezență autoritară în viața lui – pentru a se căsători. La sfârșitul lui iulie 1783, la aproximativ un an de la căsătorie, Mozart s-a întors la Salzburg, în locul nașterii sale.

Situația anterioară cu arhiepiscopul Colloredo l-a îngrijorat, dar acesta a tratat întoarcerea lui Mozart la Salzburg cu răceală. Mozart a locuit aici aproximativ trei luni, și avea să fie ultima oară că își vedea orașul natal. Dovezi sigure sugerează că a plecat din Salzburg în relații proaste cu tatăl său Leopold, și se pare că nu și-a mai revăzut sora mai mică, pe Nannerl, după această ultimă întoarcere. Nannerl s-a căsătorit la 32 de ani, în 1784, iar în 1795, s-a recăsătorit cu un diplomat. După ce și-a pierdut soțul, ea s-a întors în Salzburg și a murit în 1829, la vârsta de 78 de ani.



◂ Mozart la Viena, pe vremea când era foarte ocupat dând lecții de pian, susținând spectacole și compunând opere.

„Nunta lui Figaro"

În timpul celor 10 ani petrecuți la Viena, Mozart și-a schimbat des locuința. Printre nenumăratele reședințe ale lui se află clădirea unde a locuit între septembrie 1784 și aprilie 1787 și unde a compus opera „Nunta lui Figaro". Aceasta pleacă de la o comedie satirică acidă la adresa claselor superioare. În Franța, Ludovic al XVI-lea a interzis piesa, pe motiv că se afla în contradicție cu cererea publicului și cu standardele de decență, iar Iosif al II-lea a emis un ordin, prin care a interzis piesa cu ocazia primei sale puneri în scenă la Viena. Pentru Mozart, transformarea piesei în operă era un joc periculos. Cu toate acestea, Mozart a câștigat favorurile lui Iosif al II-lea și a reușit să facă astfel încât opera să fie jucată, în ciuda piedicilor persistente din partea muzicienilor de la curte, printre care și Antonio Salieri (1750-1825). Această operă este azi o capodoperă renumită, dar, în timpul vieții compozitorului, deși a fost primită cu urale la Praga, la Viena au fost permise doar 10 spectacole.

Un tablou, înfățișând o ceremonie a masonilor. Francmasonii formau un fel de societate secretă ce îmbrățișa idealuri precum libertatea, egalitatea și filantropia. Mozart a fost inițiat ca francmason în decembrie 1784, iar în acest tablou este înfățișat stând pe scaun, implicat într-o conversație cu un vecin (în colțul din dreapta jos)



Călătorii în timp

MOZART, DEPENDENT DE SCHIMBAREA LOCUINȚEI



Una dintre locuințele lui Mozart, numită și Figarohaus („Casa lui Figaro")

În timpul celor aproximativ 10 ani petrecuți la Viena, Mozart și-a schimbat locuința de 13 ori. Poate că acest lucru îi oferea lui Mozart eliberarea de sentimentul de frustrare pe care îl avea din cauză că nu putea călători atât cât și-ar fi dorit de când se stabilise la Viena. După ce și-a părăsit casa din Grosse Schulerstrasse, unde locuise timp de aproximativ doi ani și jumătate, Mozart nu s-a mai stabilit în nicio casă pentru mai mult de un an.

La plecarea din Salzburg, ce a urmat despărțirii de arhiepiscopul Colloredo, Mozart a locuit, pentru început, într-o pensiune administrată de doamna Weber, mama Aloysiei, fata pe care dorise cândva să o ia în căsătorie. În această perioadă, Mozart a cunoscut-o pe Constanze, care avea să-i fie tovarășă viață. La patru luni de la căsătoria lor din august 1782, cuplul s-a mutat în casa Little Herberstein de pe Hohe Brücke. Apoi, în septembrie 1784, s-au mutat într-un apartament de pe Grosse Schulerstrasse, acum cunoscut drept „Casa Figaro". În aprilie 1787, soții Mozart s-au mutat în suburbia Landstrasse din Viena, unde chiriile erau mai ieftine, iar în luna decembrie a aceluiași an, s-au mutat în Schulerstrasse. Din cauza greutăților financiare, a început acum Mozart să ceară diferite sume cu împrumut de la prieteni. Înainte de a muri, compozitorul s-a mai mutat de trei ori, ceea ce demonstrează cât de mult îi plăcea acest lucru.

Mai 1781	Casa familiei Weber în Piața St. Peter
Septembrie 1781	Grabenstrasse
Iulie 1782	Hohe Brücke (Zum roten Säbel)
Decembrie 1782	Hohe Brücke (Little Herberstein)
Februarie 1783	Kohlmarkt
Aprilie 1783	Judenplatz
Ianuarie 1784	Graben (Trattner House)
Septembrie 1784	Grosse Schulerstrasse (acum „Casa Figaro")
Aprilie 1787	Landstrasse
Decembrie 1787	Schulterstrasse
Iunie 1788	Währingerstrasse
Septembrie 1789	Judenplatz
Septembrie 1790	Rauhensteingasse

Inițierea în francmasonerie

Mozart a compus foarte mult între 28 și 30 de ani, aceasta fiind cea mai glorioasă perioadă a sa. Creațiile sale erau foarte apreciate. Avea un program extrem de încărcat, care includea instruirea elevilor, dimineața, și participarea la spectacole, seara. Cam în această perioadă, la apogeul carierei sale, Mozart a început să se comporte într-un mod ciudat. Pe 24 decembrie 1784, a intrat în rândurile francmasonilor. Originile francmasoneriei sunt neclare, dar cercetările moderne au arătat că a luat naștere în Anglia, în 1717, cu Marea Lojă (o lojă masonică reprezentând o ramură). Francmasoneria este o societate secretă care le cere membrilor săi valori spirituale deosebite, bazate pe învățături religioase. Nu se admite discriminarea de niciun fel, fie ea socială sau religioasă. În secolul al XVIII-lea, francmasoneria s-a răspândit în Europa, îmbrățișând valori precum libertatea, egalitatea și dragostea pentru semeni. În această perioadă, Europa era condusă de monarhii absolute, prin urmare, susținerea principiilor francmasonice constituia o amenințare la adresa organizării puterii. Și biserica catolică a denunțat francmasoneria drept „societatea diavolului", din moment ce catolicismul era de partea puterii, inclusiv de partea regalității. Biserica a continuat să se opună vehement francmasoneriei, atacând-o permanent și numind-o „anticreștină".

La Viena, Maria Tereza a interzis francmasoneria, pentru a conserva puterea Casei Habsburgilor, dar până la domnia lui Iosif al II-lea, aceasta era mai mult sau mai puțin tolerată. Existau opt ramuri ale francmasoneriei în Viena, iar Mozart a fost inițiat în loja masonică „Zur Wohltätigkeit" („Pentru binefacere").

Fiecare ramură avea un caracter diferit, alte ramuri bucurându-se de jocurile de noroc, de muzică, mâncare și băutură, de conversație. Printre membri se aflau aristocrați, artiști și oficiali ai guvernului, și se pare că intrarea în rândurile francmasonilor devenise un lucru obișnuit, dacă aveai un anumit nivel de educație. De aceea, se crede că Mozart a interacționat chiar foarte bine cu francmasonii încă din copilărie. Este foarte probabil ca, în timpul călătoriilor sale, să fi fost atras de sprijinul ardent primit din partea francmasonilor, în opoziție cu aerul indiferent pe care l-a manifestat curtea. Având în vedere aceste lucruri, nu este surprinzător faptul că Mozart a decis să devină francmason.

Odată ce a devenit francmason, Mozart a participat activ la ședințe, a compus piese și a susținut spectacole pentru frații lui. Inițierea lui în francmasonerie l-a ajutat, de asemenea, să detensioneze relațiile cu tatăl său. În 1785, îngrijorat de stilul de viață al fiului său, Leopold l-a vizitat pe Amadeus la casa lui din Viena și se pare că a întreprins niște investigații riguroase privind stilul său de viață. Ușurat că fiul său trăia fără să împrumute bani, Leopold a decis să devină și el francmason. Acest lucru a întărit legătura dintre tată și fiu.



Mozart împreună cu Haydn, și el francmason. Mozart i-a dedicat lui Haydn șase cvartete de corzi.



Decorul de scenă pentru „Nunta lui Figaro", opera compusă de Mozart pe baza unui libret de Da Ponte (1749-1838), care, la rândul lui, se baza pe o piesă de Beaumarchais. Premiera a avut loc la 1 mai 1786, la Burgheater din Viena, și a fost foarte aclamată. Cu toate acestea, doar câteva spectacole i-au urmat în Viena. Dar opera a avut un succes enorm la Praga, iar familia Mozart a fost invitată în repetate rânduri în oraș.

Requiem-ul neterminat



▲ Un portret din secolul al XX-lea, înfățișându-l pe Mozart în ultimii ani de viață. În această perioadă, Mozart a început să aibă din ce în ce mai puține solicitări pentru spectacole, pe care până atunci era nevoit să le refuze. Scăderea acută a popularității sale a dus la un declin al contractelor pentru spectacole, iar Mozart a început să trăiască experiența forțată a greutăților financiare.

Moartea lui Leopold

PREMIERA „NUNȚII LUI FIGARO" a avut loc și la Praga, crescând și mai mult faima lui Mozart. Dar, la 28 mai 1787, într-o perioadă de muncă intensă, Mozart a primit vestea morții tatălui său, la vârsta de 68 de ani. Aceasta a constituit o lovitură foarte grea pentru compozitor, căci tatăl său fusese pentru el un sprijin de-a lungul întregii vieți. Nu există nici o dovadă a participării lui Mozart la înmormântarea tatălui său, dar opera „Don Giovani", terminată imediat după moartea tatălui, exprimă starea de spirit a lui Mozart. Subiectul său nu este remarcabil, dar puterea copleșitoare a muzicii a transformat opera într-o capodoperă. Tema obsesiei umane de dorințele implacabile ale vieții și a iubirii curmate de moarte a tulburat publicul, opera constituind un succes major la Praga.

Dar situația financiară a lui Mozart a continuat să se înrăutățească. Se spune că Mozart nu a înțeles niciodată valoarea banilor și trăia atât cât să supraviețuiască. Motivul probabil al dificultăților financiare ale lui Mozart a fost sprijinul din ce în ce mai mic din partea patronilor săi aristocrați, care își pierduseră proprietățile din cauza condițiilor economice grele în care se afla Europa și din cauza lungilor războaie. Talentul lui Mozart atrăgea invidia, iar tendința spre lipsa de rafinament care îl caracteriza a continuat să îi obstrucționeze calea. Dar ceea ce l-a supărat cel mai mult pe compozitor a fost lipsa de apreciere a sensibilității sale din partea publicului. Chiar „Don Giovanni", care a fost aplaudată furtunos la Praga, a fost considerată de către Iosif al II-lea drept „o piesă bună, dar nu pe gustul publicului vienez".

Lucrurile au început să se înrăutățească chiar și în timpul domniei lui Iosif al II-lea, un conducător cu gusturi muzicale rafinate. În 1787, Mozart a fost numit compozitor la curte de către Iosif al II-lea, dar salariul său era de doar 800 de florini, mai puțin de jumătate din suma primită la postul anterior. Pentru a-și câștiga traiul zilnic, Mozart era forțat să compună la cerere, și să facă schimbări în lucrările sale.

Poate din cauză că muncea excesiv, Mozart a început să aibă dureri foarte mari de stomac pe la 33 de ani, fiind țintuit la pat de accese frecvente de febră. Situația lui financiară era din ce în ce mai rea. S-au păstrat și astăzi scrisori din această perioadă, prin care Mozart le cerea împrumuturi fraților lui francmasoni și editorilor.



▲ Un tablou având ca motiv „Flautul fermecat". Tamino, protagonistul operei, este înfățișat încercând să scape de un șarpe.



Biblioteca de amintiri

CĂSUȚA FLAUTULUI FERMECAT

„Flautul fermecat", ultima operă a lui Mozart, a fost compusă în 1791. Impresarul și actorul Emanuel Schikaneder a fost cel care i-a prezentat lui Mozart construcția mică din lemn, acum cunoscută drept „Căsuța flautului fermecat", unde să poată compune. Aflat în pragul falimentului, Schikaneder i-a scris lui Mozart pentru a-i cere ajutor ca să-și salveze compania de teatru. „Te rog să mă ajuți. Scrie pentru compania mea de teatru o operă care să placă publicului", l-a implorat el pe Mozart.

Se știe foarte bine că „Flautul fermecat" cuprinde elemente masonice, căci atât Mozart cât și Schikaneder erau francmasoni. În primul rând, elementele masonice sunt prezentate pe frontispiciu, inclusiv o piramidă acoperită cu hieroglife și lanțuri unind stele pentagonale. Partea introductivă cuprinde, de asemenea, trei acorduri ritmice, ca un ciocănit. Ciocănitul de trei ori are o semnificație importantă în ritualul masonic. De asemenea, cuvintele rostite în refrenul final și care se referă la „înțelepciune, frumusețe și putere" erau folosite în adunările din loja masonică a lui Mozart. Multe alte conexiuni masonice au fost identificate în această lucrare, iar unii cred că francmasonii înșiși au fost implicați în compunere. După succesiunea la tron a lui Leopold al II-lea în 1790, francmasonii, care avuseseră parte de toleranță, au început să fie priviți ca o amenințare la adresa statului, și se crede că lui Mozart i s-a cerut să includă doctrina masonică în operă pentru a promova cauza masonilor. Cu toate acestea, nu se cunosc încă amănunte.



▲ O scenă din „Don Giovanni", în care baritonul Gary Magee – care apare frecvent în roluri din lucrările lui Mozart – interpretează rolul principal. După „Nunta lui Figaro", Mozart a compus „Don Giovanni" după un libret de Da Ponte.



▲ Antonio Salieri, compozitor la curte și capelmaistru în Viena. Legenda spune că Salieri era invidios pe popularitatea lui Mozart și l-a otrăvit, dar adevărul este învăluit în mister.

O solicitare stranie

În 1791, la câteva luni înainte de moartea sa, Mozart a primit o solicitare stranie de la un domn pe care nu îl cunoscuse niciodată. Scena este redată în filmul „Amadeus": bărbatul intră cu o mantie neagră, purtând o mască înfiorătoare, și îi cere lui Mozart să compună un recviem. Mozart a avut un sentiment inefabil de tulburare, ca și cum Moartea însăși ar fi apărut în fața lui. Dar i s-a oferit o sumă mare de bani drept avans și, dată fiind sărăcia în care trăia, nu a putut decât să accepte.

Potrivit unor relatări, străinul ar fi putut fi trimis de Salieri pentru a plănui asasinarea lui Mozart, sau era vorba despre un tovarăș francmason. Totuși, cea mai convingătoare teorie este aceea conform căreia lucrarea a fost comandată de un agent, care acționa în numele Contelui Franz von Walsegg (1763-1827), care avea obiceiul nefericit de a-și însuși compozițiile altora. Contele dorea ca Mozart să compună un recviem în amintirea soției lui, care murise în februarie 1791.

Mozart era grav bolnav. Abia pe la sfârșitul lui septembrie a terminat „Flautul fermecat", chiar înainte de premieră. Cu toate acestea, atât aristocrații cât și oamenii de rând au luat cu asalt teatrul, iar opera a fost un mare succes. Mozart a fost mulțumit de reacția publicului.

Între timp, recviemul comandat a rămas neterminat. Începând cu 20 noiembrie, Mozart avea să zacă din nou bolnav la pat. Pe 4 decembrie, starea sa de sănătate s-a înrăutățit. Resemnat în fața morții sale iminente, Mozart i-a cerut lui Franz Xaver Sussmayer (1766-1803), un elev de-al său încă din 1790, care îl ajutase să compună și să copieze, să termine lucrarea. Pe 5 decembrie, ora 12:55 noaptea, Mozart a intrat în comă și și-a dat ultima suflare. Recviemul a rămas neterminat, dar Sussmayer, care deja îl ajutase pe Mozart, a terminat lucrarea la cererea lui Constanze, și i-a înmânat-o clientului. Cu alte cuvinte, ultima lucrare compusă de Mozart însuși este Mica Cantată Masonică („Eine kleine Freimaurerkantate").

Mozart a părăsit această lume la vârsta de 35 de ani. Se spune că preotul nu a vrut să îi dea ultima împărtășanie pe patul de moarte, din cauză că era francmason. În ciuda realizărilor sale, Mozart a fost îngropat în cimitirul comunal, iar locul exact al mormântului nu se cunoaște. Totuși, au fost ridicate plăci comemorative în Cimitirul St. Marx și în Cimitirul Central (Zentralfriedhof), la care admiratori din întreaga lume vin pentru momente de reculegere.

Un tablou din secolul al XIX-lea înfățișându-l pe Mozart în ultimele sale clipe. Scurta și tragica viață a lui Mozart, de-a lungul căreia a trecut de la statutul de copil minune la cel de mare compozitor, a petrecut-o oferind lumii muzică divină. Chiar și acum, muzica sa continuă să trezească sentimente variate, de la teroare la extaz.

Oare o cunoştinţă a lui Mozart ar fi fost capabilă de crimă?

Moartea lui rămâne un mister nerezolvat. Chiar şi acum, moartea prematură a geniului muzical rămâne învăluită în mister. Care a fost adevărata cauză a morţii lui Mozart? Şi care a fost motivul comportamentului misterios al soţiei sale Constanze? Se speculează foarte mult pe seama morţii inexplicabile a lui Mozart, caracterizată printr-o contradicţie puternică între cei ce susţin că el a fost otrăvit şi cei care spun că a murit din cauze naturale.
Dar niciuna dintre cele două tabere nu are un răspuns ferm şi ambele teorii sunt slabe. Aşadar care sunt adevăratele cauze ale morţii lui Mozart?

O moarte umbrită de nori

MOZART ERA DEJA ȚINTUIT la pat de câteva săptămâni când, pe 4 decembrie 1791, starea lui de sănătate s-a înrăutățit grav. Membrele sale foarte umflate au intrat în convulsii și Mozart a făcut febră. După ce și-a pierdut cunoștința, și-a dat ultima suflare la ora 12:55 noaptea, pe 5 decembrie, în brațele surorii mai mici a lui Constanze, Sophie. Mozart avea doar 35 de ani.

Chiar și astăzi, moartea lui Mozart ridică multe semne de întrebare. Nu se cunoaște sigur cauza directă a morții. Încă mai avem multe dintre scrisorile lui Mozart, precum și scrisori adresate lui, dar niciuna nu conține vreo referință la moartea lui. Nu a avut loc nici o autopsie oficială și nu a fost emis nici un certificat de deces, în ciuda zvonurilor legate de decesul său inexplicabil...
Să fi existat vreun motiv pentru a ascunde cauza reală a morții lui Mozart?

De exemplu, deși avea foarte mulți susținători, a fost îngropat la cimitirul comunal. În plus, pentru că nu există nici o dovadă clară privind cauza morții sale, numeroase teorii susțin că a fost vorba fie de otrăvire, fie de moarte naturală.

▸ Mozart ascultând recviemul neterminat în timpul ultimelor sale ore. Multe zvonuri plutesc în jurul morții sale, dar oare chiar a fost vorba despre otrăvire? Și dacă da, cine a făcut acest lucru?

▸ Antonio Salieri, capelmaistru de curte în Viena. Era invidios pe talentul și popularitatea lui Mozart, și se zvonește că el este cel care l-ar fi otrăvit.

Cum moartea este țelul real al existenței noastre, în timpul ultimilor ani am stabilit relații atât de strânse cu acest prieten bun şi adevărat al oamenilor.

◂ Baron van Swieten, unul dintre patronii lui Mozart. Una dintre teorii susține că, deși părea timid, Mozart era un afemeiat și pentru că se îmbolnăvise de sifilis, i se administra un tratament cu mercur.

Misteriosul suspect din spatele teoriei ce susţine otrăvirea

Cu șase luni înainte de moartea sa, se spune că, în timp ce se plimba cu Constanze, Mozart i-ar fi spus acesteia că era sigur că fusese otrăvit. Și cu foarte puțin timp înainte de a muri, Mozart a avut simptome precum vomă, convulsii, deformări ale membrelor, simptome ce sugerează că ar fi vorba despre otrăvire. Acest fapt a dus la zvonul că a fost otrăvit. Printre posibilii vinovați se numără compozitorul de la curte Antonio Salieri, francmasonii, Constanze, soția lui Mozart, elevul său Sussmayer și Hofdemel, funcționar la curtea de justiție.

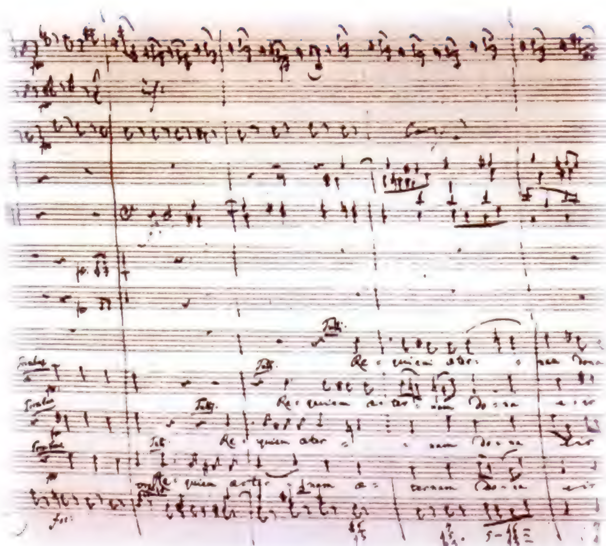
Teoria conform căreia Salieri l-ar fi otrăvit pe Mozart a fost grăbită de propria recunoaștere a lui Salieri, după ce a încercat să se sinucidă în 1823, că el l-ar fi otrăvit pe compozitor. Filmul „Amadeus" s-a bazat pe această versiune a evenimentelor, însă mai rămân multe îndoieli în jurul acestei teorii, potrivit căreia Salieri ar fi vinovatul. Mai întâi, nu prea avea motive să facă acest lucru. Este posibil ca invidia singură să ducă la crimă? Cu siguranță, Mozart avea tot dreptul să fie ranchiunos, căci „Nunta lui Figaro" a fost anulată după doar 10 reprezentații, și a fost împiedicat să devină profesorul de pian al vărului mai mic al lui Iosif al II-lea și să obțină postul de capelmaistru adjunct. În plus, având în vedere starea de sănătate a lui Mozart, putem spune că trebuie să i se fi administrat o otravă ce acționa lent. Faptul că Salieri ar fi putut avea ocazia să-l otrăvească pe Mozart pe o perioadă lungă de timp este îndoielnic. Această presupunere este mai degrabă dramatică, însă îi lipsește credibilitatea.

Există, de asemenea, supoziția că Mozart ar fi fost asasinat de francmasoni. Această teorie a luat naștere în 1861, când Georg Friedrich Daumer, un catolic convertit, a susținut că Mozart fusese ucis de francmasonii care doreau să-i zădărnicească planurile de a crea o lojă francmasonică numită „Grotta". (O altă teorie susține că Mozart nu intenționa să fondeze o lojă masonică, ci o nouă societate secretă). Această teorie a rezistat până în secolul al XX-lea și a dus la zvonuri potrivit cărora Mozart ar fi fost ucis deoarece a dezvăluit secrete masonice în „Flautul fermecat". În timpul perioadei naziste, psihiatrul Mathilde Ludendorff a citat moartea lui Mozart ca motiv de eradicare a francmasonilor. Totuși, din moment ce înființarea unei noi loji nu ar fi făcut decât să mărească influența francmasonilor, cu siguranță că aceasta nu ar fi putut decât să fie mai degrabă binevenită, decât să provoace ostilitate. Iar, dacă motivul era, într-adevăr, „Flautul fermecat", de ce libretistul Schikaneder nu a fost și el omorât? Cât despre cazul lui Mathilde Ludendorff, naziștii se foloseau de moartea lui Mozart pentru a promova antisemitismul. La acea vreme, naziștii considerau că francmasonii erau un front al revoluției globale evreiești. Ca și teoria Salieri, și teoria masonică este lipsită de credibilitate.

◂ Constanze, cea mai apropiată persoană față de Mozart, se află pe lista posibililor implicați în teoria otrăvirii. Ea avea posibilitatea de a-i administra otravă lui Mozart pe o perioadă mai lungă de timp, iar mai multe exemple de comportament misterios au ridicat suspiciuni.



▴ Un tablou de la începutul secolului al XIX-lea, reprezentând înmormântarea lui Mozart. Se pare că a fost descoperit printre lucrurile ce au aparținut lui Beethoven, care l-a deplâns pe geniul muzical și care l-a ascultat pe Mozart cântând la pian.



Motivul recviemului rămas neterminat. Una dintre teorii susține că Sussmayer, care a terminat lucrarea, fusese implicat într-o relație nepermisă cu soția profesorului său și de aceea l-ar fi ucis pe Mozart.

Suspecți de crimă puțin probabili

Mulți oameni de știință au spus despre Constanze că este și ea suspectă. Și aceasta din două motive: primul, pentru că avea cea mai mare posibilitate de a-i administra o otravă lentă, și al doilea, din cauza declarațiilor și comportamentului misterios ale acesteia după moartea soțului ei. De exemplu, Constanze nu a participat la înmormântarea lui Mozart. Cu toate că a pus să fie ridicat un monument în memoria celui de-al doilea soț al său, diplomatul danez Georg Nikolaus Nissen, la cererea ei nu a fost ridicat în cinstea lui Mozart nici un astfel de monument. Astfel, conform teoriei, ea nu l-a iubit pe Mozart. Înmormântarea lui într-un cimitir comunal și aruncarea scrisorilor trimise de Constanze sunt considerate o încercare de distrugere a probelor. Iar când Nissen a scris o biografie a lui Mozart, Constanze – care la început fusese cooperantă – nu a mai spus nimic despre moartea fostului ei soț.

De asemenea, există o teorie care susține că doamna Weber, mama lui Constanze, a fost complice la crimă, încercând astfel să-și salveze fiica de enormele datorii. Dar nici una dintre aceste teorii nu aduce dovezi ferme și este dificil să ne oprim asupra teoriei referitoare la implicarea Constanzei.

Alte teorii spun că aceasta a fost implicată într-o relație cu Sussmayer, elevul lui Mozart, și că încurcăturile acestui triunghi conjugal au condus la moartea lui Mozart; o alta spune că Mozart a avut o aventură cu Magdalena Hofdemel, o elevă de pian, și că soțul acesteia l-a omorât pe Mozart din gelozie. Într-un incident după moartea lui Mozart, Hofdemel și-a înjunghiat soția după care s-a sinucis, ceea ce a dat naștere teoriei Hofdemel. Totuși, nu există dovezi certe în cazul nici uneia dintre teorii, toate rămânând simple de zvonuri.

Așadar, Mozart chiar a murit din cauze naturale?

O boală necunoscută

Chiar înainte de moartea tatălui său, Mozart i-a scris acestuia: „Cum moartea este țelul real al existenței noastre, în timpul ultimilor ani am stabilit relații atât de strânse cu acest prieten bun și adevărat al oamenilor." Mozart dorea să îi împărtășească tatălui său semnificația morții, de care credea că lumea nu trebuia să se teamă, ea fiind cheia fericirii adevărate. Oare Mozart era pregătit să moară bolnav și țintuit la pat? Registrul morților din catedrala Sf. Ștefan din Viena arată că moartea lui Mozart a survenit în urma unei „febre miliare acute", și cum Fundația Internațională Mozarteum adoptă această poziție privind moartea lui Mozart, ca survenind din cauze naturale, aceasta poate fi luată în considerare drept poziție oficială. Totuși, „febra miliară" prezintă erupții pe piele și temperatură ridicată, și nu este numele unei boli. Dr. Thomas Franz Closset, care a fost alături de Mozart în ultimele sale clipe, nu a lăsat nici o evidență privind simptomele lui Mozart sau un certificat de deces, astfel încât numele bolii nu poate fi stabilit.

De asemenea, este straniu faptul că prima înregistrare a cauzei morții lui Mozart – așa-numitul Raport Guldener – a fost stabilită în 1824, la 34 de ani de la moartea acestuia, de către dr. Eduard Guldener von Lobes, de la Universitatea din Viena. Auzind povestirea doctorului Closset, el a înregistrat drept cauză a morții „febra reumatică inflamatorie". Dar acest lucru apare ca parte dintr-o opinie scrisă, trimisă criticului de muzică italian Giuseppe Carpani, pentru a-l elimina pe tovarășul său italian Salieri din teoria otrăvirii.

Mai există teoria otrăvirii cu mercur. Și anume, deși Mozart se temea că va contracta o boală transmisă sexual, era de fapt un afemeiat și se îmbolnăvise de sifilis. În urma unei consultații efectuate de Baron van Swieten, urma un tratament cuprinzând un preparat pe bază de mercur, ceea ce a dus la moartea sa. Dintre toți prietenii săi, van Swieten a fost primul care s-a grăbit să fie alături de Mozart și care a făcut aranjamentele de înmormântare. Cu toate acestea, se comportase ciudat. Un exemplu este că i-a gonit de la înmormântare pe cei ce veniseră să îl plângă pe Mozart. Dacă acest lucru ar fi ieșit la iveală, responsabilitatea baronului van Swieten ar fi fost mare. Dar și această teorie este doar o presupunere bazată pe dovezi incidentale, anume că Mozart a fost înmormântat în cimitirul comunal de teamă că acest incident ar fi fost scos la iveală.

În cele din urmă, dezbaterea este ca un cerc vicios. Pe de o parte, faptul că boala lui Mozart nu poate fi identificată susține teoria otrăvirii, pe de altă parte, lipsa suspecților, a mobilului și a dovezilor duce la teoria morții din cauze naturale. Dacă în ultimii ani a existat tendința de a desființa teoria morții cauzate de francmasoni, discuția rămâne deschisă și astăzi, iar teoriile conform cărora moartea a survenit în urma otrăvirii sau din cauze naturale mai au nevoie de dovezi pentru a fi acceptate.



Von Nissen, cu care Constanze s-a căsătorit după moartea lui Mozart. El a alcătuit prima biografie a lui Mozart.



Schikaneder, actorul și scriitorul care a scris libretul „Flautul fermecat". Faptul că el nu a fost ucis constituie punctul slab al teoriei francmasonice.



Schikaneder în rolul lui Papageno în prima reprezentație a „Flautului fermecat", o operă ce abundă în idei masonice. A jucat bine în rolul Papageno, tovarășul hazliu al lui Tamino, protagonistul operei.

DINTR-UN CIMITIR AL ANONIMILOR ÎNTR-UNUL AL ONOAREI. MORMÂNTUL RĂTĂCITOR AL LUI MOZART

Îngroparea într-un cimitir comunal

Nici acum, la mai mult de 200 de ani de la moartea lui Mozart, numărul vizitatorilor pietrelor funerare ale lui Mozart din Cimitirul St. Marx și din Cimitirul Central (Zentralfriedhof) din Viena nu se mai sfârșește. Totuși, rămășițele lui Mozart nu se află îngropate sub piatra reprezentând un înger plângând, nici în „cimitirul de onoare". De fapt, nici astăzi nu se știe exact unde se află rămășițele lui Mozart. Acest geniu muzical, care a încântat publicul prin numeroasele sale capodopere, a avut parte de o înmormântare ieftină, pentru clasele de jos, departe de a fi ceea ce ar fi meritat prin moștenirea pe care a lăsat-o. Nimeni nu a venit să-și ia rămas bun. A fost îngropat în cimitirul comunal, lângă oamenii de rând. A fost o înmormântare tristă, fără cruce sau piatră funerară.

Totuși, la vremea aceea, înmormântările de acest tip erau obișnuite pentru oamenii de rând, în vreme ce înmormântările fastuoase erau pentru aristocrați. Având în vedere funeraliile pompoase care au fost organizate pentru compozitorul Gluck, care a murit cu patru ani înaintea lui Mozart, am putea spune că vienezii nu îl prea apreciau pe Mozart, însă felul în care a fost tratat Mozart nu a fost chiar lipsit de inimă.

În mod ironic, faima lui Mozart a crescut dramatic după moartea sa. La nouă zile de la moartea sa, pe 14 decembrie 1791, la o slujbă comemorativă organizată la Praga au participat mii de muzicieni și oameni obișnuiți care i-au deplâns moartea. Între timp, „Flautul fermecat" a mai avut reprezentații timp de încă 14 luni de la premiera de la Viena. A devenit un succes uriaș în orașe precum Praga, Berlin și Hamburg.

Datorită succesului cu „Flautul fermecat", s-au ivit din ce în ce mai multe ocazii de a pune în scenă alte opere ale lui Mozart, iar editorii au început să-i cumpere partiturile. În al treilea an de la moartea lui, în Germania a luat naștere un „curent Mozart", iar în secolul al XIX-lea numele lui era cunoscut în toată lumea.

Un mormânt de onoare gol

La 1 noiembrie 1874, cimitirele din Viena, care înainte erau răspândite în cinci locuri, au fost centralizate într-o singură locație din motive de igienă și în ideea de împiedicare a răspândirii bolilor. Acesta a fost numit Cimitirul Central (Zentralfriedhof). Acest cimitir, al doilea ca mărime în Europa, are o secțiune specială, „mormintele de onoare" (Ehrengräber) cu mormintele unor oameni faimoși. Aici sunt înmormântați politicieni, oameni de știință, artiști și doctori care au avut o contribuție la cultura Austriei și, bineînțeles, compozitori – piatra de mormânt a lui Mozart se află alături de cea a lui Beethoven și Schubert. Întâmplător, mormântul lui Salieri se află în aceeași secțiune.

După cum am menționat deja, locația exactă a rămășițelor lui Mozart este necunoscută. De aceea, mulți admiratori păstrează un moment de reculegere la piatra „îngerului înlăcrimat" din Cimitirul St. Marx, locul cimitirului comunal original unde a fost îngropat Mozart, care a fost ridicată în 1870. Ei vin aici deoarece, deși locația exactă a mormântului este necunoscută, totuși, Mozart se odihnește undeva în acest cimitir.

Locul rămășițelor lui Mozart este necunoscut din cauza circumstanțelor legate de înmormântarea lui într-un cimitir comunal. Se spune despre Constanze că a vizitat mormântul soțului ei doar o dată, la 17 ani de la moartea lui. Aceasta a dus la concluzia că iubirea lui Constanze pentru soțul ei se stinsese, în plus trezind din nou suspiciunea că însăși Constanze îl otrăvise.

Se pare că Fundația Internațională Mozarteum deține acum craniul lui Mozart. Nu se știe exact dacă acest lucru este adevărat, dar parcă nici nu mai contează. Chiar și fără rămășițele sale, muzica prin intermediul căreia a vrăjit generațiile viitoare continuă să întipărească numele lui Mozart, marele compozitor, în inimile și în mințile oamenilor din întreaga lume. Pentru Mozart, piatra sa funerară este muzica însăși.



▲ Multe personalități sunt îngropate în Cimitirul Central din Viena (de la stânga, Beethoven, Mozart și Schubert), dar locul îngropării rămășițelor lui Mozart nu se cunoaște, iar mormântul lui este gol.



▲ Piatra memorială a lui Mozart, care se află în colțul Cimitirului St. Mark. Statuia „îngerului înlăcrimat" simbolizează tristețea asociată cu faptul că locul exact al mormântului lui Mozart nu se cunoaște.

Influența nemuritoare a lui Mozart

În urmă cu peste 250 de ani, se năştea un geniu muzical. „Muzica divină" pe care Mozart a oferit-o lumii avea puterea de a transforma vieţile celor ce veneau în contact cu ea sau de a le arăta calea spre alte forme de artă.
Muzica lui Mozart – un compozitor cu un talent de origine divină – va trăi poate în eternitate, depăşind timpul şi spaţiul, atât timp cât vor exista oameni care să se bucure de ea.

Compozitorul rus Piotr Ilici Ceaikovschi, care s-a hotărât să urmeze un curs de muzică după ce a ascultat „Don Giovanni"

Piotr Ilici Ceaikovschi (1840-1893)

Compozitorul rus Piotr Ilici Ceaikovschi, renumit pentru cele trei lucrări de balet, „Lacul lebedelor", „Frumoasa din pădurea adormită" și „Spărgătorul de nuci", este unul dintre cei care au fost influențați de Mozart.

Ceaikovschi s-a născut în Votkinsk, un oraș minier din Munții Urali, ca fiu al unui inginer minier. După ce a absolvit Școala de Jurisprudență din Sankt Petersburg, a fost angajat ca funcționar civil în cadrul Ministerului de Justiție. Totuși, Ceaikovschi era o fire foarte sensibilă, de la o vârstă fragedă. Până să împlinească șapte ani, scria poezii în franceză și plângea în tăcere în timp ce asculta muzică de la cutia sa muzicală. Mai târziu, pe la vârsta de 22 de ani, s-a înscris printre primii la conservatorul inaugurat în Sankt Petersburg și a pășit pe calea muzicii.

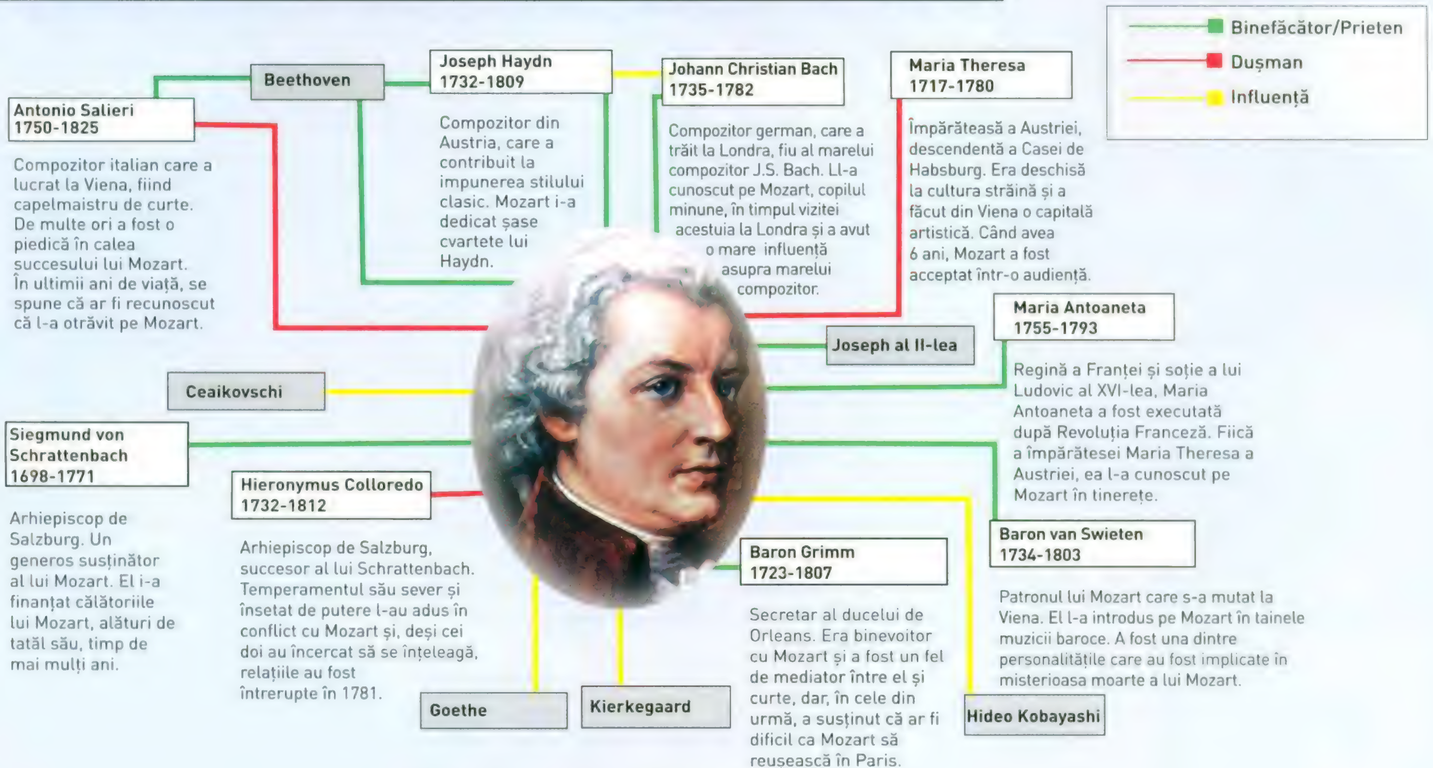


„Muzica din «Don Giovanni» este cea care m-a mișcat cu adevărat pentru prima oară. Eram la curent cu opera italiană și, datorită lui Mozart, am decis să-mi dedic viața muzicii."

Ceaikovschi a absolvit Conservatorul ca șef de promoție, și atunci a fost invitat să predea la Conservatorul din Moscova. La scurt timp după aceea, și-a publicat prima simfonie, prima simfonie rusă adevărată. Viața lui Ceaikovschi nu a fost una prea fericită. A avut o căsnicie nereușită cu una dintre studentele sale și a fost implicat în scandaluri homosexuale. Totuși, în calitate de compozitor național, a lăsat moștenire numeroase capodopere, printre care muzică pentru baletul rusesc clasic, șase simfonii și trei concerte de pian. În același timp, își amintește că s-a confruntat cu dificultăți în viața personală atunci când venea vorba despre responsabilitatea asumată de a reprezenta Rusia.

„Îl iubesc atât de mult pe Mozart probabil pentru că, atunci când eram copil, și mă simțeam singur și trist, găseam consolare și pace sufletească în muzica sa, care exprimă acea dragoste de viață ce caracteriza temperamentul său sănătos și viguros." Acest mare compozitor, care a ridicat nivelul muzicii ruse la un standard internațional, a murit la vârsta de 53 de ani la Sankt Petersburg. Se crede că a murit de holeră, dar teoria dominantă este că s-a sinucis cu arsenic. Potrivit acestei teorii, intenția lui a fost aceea de a împiedica dezvăluirea unui scandal homosexual în care era implicat.

CORELAȚII ÎNTRE PERSONALITĂȚI



▲ S-au dat deja detalii despre personajele în cadran gri.

Împăratul Sfântului Imperiu Roman, Iosif al II-lea, care a admirat talentul lui Mozart și care a devenit patronul acestuia

Iosif al II-lea (1741-1790)

Era un lucru obișnuit ca muzicienii secolului al XVIII-lea să se afle în slujba curții, iar această poziție era considerată a avea semnificația unui statut special. Din acest motiv, Leopold, tatăl lui Mozart, s-a plimbat cu acesta prin toată Europa, pentru atrage patroni influenți. Scopul său era să atragă împărați și oameni din suita împăraților. Printre cei pe care Leopold a încercat îi abordeze pentru a le cere posibilitatea ca Mozart să cânte în fața lor, se află membri ai Casei de Habsburg, care în vremea aceea dețineau puterea absolută în Europa. Totuși, ambițiile lui Leopold s-au întors împotriva lui, căci a fost foarte dificil să găsească o personalitate marcantă care să fie dispusă să-i ofere lui Mozart un post important.

Iosif al II-lea a fost singurul care l-a susținut pe Mozart în această perioadă. Iosif al II-lea era cel mai mare fiu al împărătesei Austriei, Maria Tereza. S-a născut în 1741, în timpul Războiului Austriac de Succesiune, iar când tatăl lui, Francisc I, a murit, în 1765, i-a succedat la tron ca împărat, conducând Austria alături de mama sa. În această perioadă, puterile europene se luptau pentru teritorii, iar Iosif al II-lea era înclinat spre „despotismul iluminat". În timpul domniei sale, după moartea mamei sale, el a formulat o politică în interesul națiunii, care includea înlăturarea privilegiilor aristocrației și implementarea unor reforme de impozitare a pământurilor care să-i protejeze pe țărani.

Se crede că prima întâlnire a lui Iosif cu Mozart ar fi avut loc în 1762, când Mozart și tatăl său au fost programați pentru o audiență la Maria Tereza, în timpul primei lor vizite la Viena. Ca membru al familiei imperiale, este foarte probabil că Iosif al II-lea a fost martor la etalarea talentului lui Mozart. În timpul domniei sale, Iosif i-a cerut lui Mozart să scrie o operă în limba germană (italiana fusese până atunci limba standard pentru operă), iar cu ocazia unui Crăciun a organizat un „duel" la pian, în care Mozart concura împotriva extrem de popularului compozitor Clementi. Mai mult decât oricine, Iosif a înțeles talentul divin al lui Mozart. În 1787, Iosif al II-lea a fost cel care l-a numit pe Mozart compozitor la curte, titlu pe care Mozart și-l dorise atât de mult. Totuși, situația politică a acelui timp era foarte tulbure, iar domnia lui Iosif a luat sfârșit odată cu moartea lui în 1790. Pierzând susținerea lui Iosif, Mozart a fost gonit de la curte și, parcă pentru a-și urma împăratul, a murit anul următor.



Poet și spirit înrudit cu Mozart

Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832)



Johann Wolfgang von Goethe s-a născut în 1749 la Frankfurt, Germania. Tatăl lui Goethe a fost consilier imperial, iar mama sa era fiica primarului orașului Frankfurt; într-un mediu atât de privilegiat, el a primit o educație culturală completă. Geniul său era unul care acoperea mai multe domenii, dar s-a dedicat scrisului. Fiind un reprezentant al curentului „Sturm und Drang" (Furtună și Avânt), în care dorințele personale și individualitatea aveau prioritate în fața moralității și a convențiilor, numele lui Goethe a răsunat în întreaga lume.

În 1763, când Goethe avea 14 ani, un ziar săptămânal din Frankfurt a anunțat că o fată de 12 ani și un băiat de 7 ani își vor demonstra aptitudinile muzicale pe care le stăpâneau în cadrul unui concert. Tatăl lui Goethe a cumpărat bilete imediat – dorea să-și ducă familia la un asemenea concert cu copii minune. Evenimentul a avut parte mai degrabă de publicitatea unui spectacol decât de cea a unui concert, căci se spunea despre acești copii că vor putea cânta „chiar cu claviatura acoperită de o cârpă" și că puteau „ghici tot felul de corzi". Goethe a fost foarte impresionat de cei doi copii minune – Mozart și sora sa mai mare Nannerl. În ultimii ani de viață, Goethe și-a amintit: „L-am văzut pe Mozart când avea șapte ani. Îmi amintesc perfect omulețul cu sabie și perucă." În 1785, la 22 de ani de la concert, Mozart a compus muzica pentru versurile poemului lui Goethe „Das Veilchen" (Violeta). Dar se pare că Mozart nu știa cine este autorul poemului.

Când Mozart a descoperit „Das Veilchen" într-o colecție de poezii, numele autorului era greșit înregistrat. Deși cei doi nu s-au întâlnit niciodată, sensibilitățile lor s-au alăturat pentru a crea mari opere de artă.

La bătrânețe, Goethe a afirmat că și-ar fi dorit ca Mozart să pună pe muzică „Faust", capodopera sa. Goethe a avut numai cuvinte de laudă pentru Mozart, spunând că muzica acestuia era unică și avea o putere demonică. Goethe a murit în 1832.

Marele compozitor al epocii clasice, care în tinerețe a vrut să studieze cu Mozart

Ludwig van Beethoven (1770-1827)



Pe la 1788, un tânăr l-a vizitat pe Mozart la Viena. Acest tânăr, care venea din Germania, nu era nimeni altul decât Beethoven, care avea să devină mare compozitor după moartea lui Mozart. Beethoven a cântat la pian pentru Mozart. Era o piesă minunată, dar Mozart bănuia că fusese pregătită dinainte și nu s-a lăsat convins de geniul băiatului doar în urma acestei interpretări. Se spune că, în acel moment, băiatul a improvizat în jurul unei teme propuse de Mozart. La auzul acesteia, Mozart ar fi afirmat într-un mod profetic, că băiatul „va da lumii un motiv de discuție". Beethoven și-a exprimat intenția de a studia cu Mozart, dar cam două săptămâni mai târziu a primit vestea că mama sa era grav bolnavă și, prin urmare, era forțat să se întoarcă acasă imediat. După moartea mamei sale, Beethoven a trebuit să-și întrețină familia, înlocuindu-și tatăl rămas fără slujbă, iar visul său a fost amânat. În cele din urmă, patru ani mai târziu, Beethoven s-a mutat la Viena, dar îndrăgitul său Mozart murise deja.

Beethoven s-a născut în 1770, la Bonn, în Germania, într-o familie de muzicieni de curte. Prima sa apariție în public a avut loc la vârsta de șapte ani și, dând semne de talent precoce, s-a mutat la Viena, centrul activității muzicale, în 1792. Acolo, și-a câștigat existența din concertele susținute și din lecții, compunând, în același timp, ca liber-profesionist. Apoi, a compus o serie de lucrări inovatoare. Stilul său de lucru diferea de cel al predecesorilor săi, care își câștigaseră existența sub protecția curții, iar astfel Beethoven a câștigat titlul de primul muzician cu adevărat independent.

Pe la 1798, Beethoven a început să aibă probleme cu auzul – o lovitură teribilă pentru un muzician – și a căzut într-o depresie adâncă. A avut mai multe aventuri nereușite cu femei din lumea aristocrației și a trăit singur. Beethoven a avut o viață neliniștită și a creat opere pline de pasiune, iar printre cele mai importante sunt cele nouă simfonii ale sale. Multe dintre compozițiile sale sunt de o tristețe infinită. Se spune că muzica lui Beethoven îmbină distincția muzicii lui Mozart cu tehnica lui Haydn, iar muzica sa abundă într-adevăr de emoție umană. Ultimele cuvinte ale marelui compozitor înainte de a muri, în 1827, au fost : „Prieteni, aplaudați. Comedia a luat sfârșit."

Predecesorul existențialismului care a fost cucerit de nemuritorul compozitor

Soren Aabye Kierkegaard (1813-1855)



Filozoful și teologul danez Kierkegaard a fost un intelectual care a arătat o mare dragoste pentru Mozart. Kierkegaard a lăudat mai ales opera „Don Giovanni" a lui Mozart, compusă în 1787 și care are drept sursă de inspirație legenda lui Don Juan, operă despre care filozoful spunea că este o capodoperă nemuritoare. Kierkegaard a adoptat poziția existențialistă care caută natura umană într-un mod de viață liber, neîmpiedicat de raționalitate. Pe afemeiatul Don Juan, care trăia pentru pasiune, și pe Mozart, care a țesut fără cusur stilul de viață al lui Don Juan într-o operă splendidă, Kierkegaard îi considera idealuri și îi venera ca pe niște ființe umane de rang înalt. „Nemuritorule Mozart! Tu, cel căruia îi datorez totul. Datorită ție mi-am pierdut eu mințile, din cauza ta sufletul meu este uluit, uimit până în cele mai profunde adâncimi ale ființei mele, și nu am trecut prin viață fără să întâlnesc ceva care să mă tulbure, ție îți mulțumesc că nu voi muri fără să fi iubit, chiar dacă iubirea mea a fost tristă. Ție îți datorez totul."

Această afirmație, cuprinsă în lucrarea lui Kierkegaard intitulată „Ori/Ori", publicată în 1843, arată pasiunea sa pentru Mozart și exprimă, în același timp, ideile sale fundamentale, generate de propria sa experiență, și anume, aprofundarea păcatului, legată de tratamentul violent pe care tatăl său îl aplica soției sale, dar și repetiția internă a iubirii atunci când și-a părăsit iubita.

Kierkegaard, care era captivat de conștiința morții și a sentimentului de disperare, a dus o viață autodistructivă care s-a încheiat la doar 42 de ani. Considera că muzica lui Mozart, mai ales „Don Giovanni", reprezenta „pasiunea", una dintre cele trei mari dorințe ale ființei umane, iar muzica de acest fel a fost cea care l-a încurajat să-și continue existența. Spre sfârșitul vieții, autoconștiința și încrederea de sine ale lui Kierkegaard s-au accentuat, iar acesta a publicat jurnalul „Momentul", cu scopul de a reînvia credința ortodoxă. A atacat biserica poporului danez, despre care credea că fusese contaminată de secularismul populist, dar, pe când se afla la jumătatea redactării jurnalului, a căzut pe o stradă din Copenhaga și, la puțin timp, a murit.

Un critic japonez de elită, care a trăit experiența ritmurilor divine de-a lungul râului Dotonbori

Hideo Kobayashi (1902-1983)

Critic literar de elită și foarte activ pe la mijlocul epocii Showa, Hideo Kobayashi s-a născut în regiunea Kanda din Tokio, în 1902. A debutat în lumea literară cu „Idei variate" și a dezvoltat universul criticii literare prin sensibilitatea sa unică. Odată cu impunerea sa fermă în calitate de critic, în 1933 a lansat jurnalul literar „Universul literar", împreună cu Yasunari Kawabata și alții. În 1937, a izbucnit războiul în China. În anul următor, Kobayashi a călătorit în China pentru a scrie rapoarte asupra situației locale, iar contactul cu viața de aici i-a deschis ochii în ceea ce privește tradițiile culturale japoneze. Apoi, prin 1941, a întors spatele literaturii contemporane și s-a cufundat în lumea clasică. În timpul războiului Asia - Pacific a început să scrie un eseu intitulat „Mozart".

În „Mozart", Kobayashi a citat treisprezece lucrări ale acestui compozitor aparținând epocii clasice. El relatează următoarea experiență, care a lăsat urme adânci asupra sa: „Într-o seară de iarnă, pe când mă plimbam de-a lungul râului Dotonbori din Osaka, mi-a venit brusc în minte faimoasa temă a simfoniei în sol minor. Era ca și cum tocmai făcusem o operație pe creier și tremuram de emoție." Dorind foarte mult să audă piesa, a dat fuga într-un magazin, dar impresia dispăruse. Prima oară când Kobayashi a auzit melodiile lui Mozart a fost în perioada războiului, când cultura străină era renegată. În această perioadă, în care oamenii aveau puține posesiuni, iar cultura era pe cale de dispariție, Kobayashi a căutat ceva care să-l întregească și a fost captivat de frumusețea lucrurilor vechi. Eseul său, care a fost publicat în 1946, după război, a fost apreciat ca fiind lucrarea unui geniu.

În scrierile sale, Kobayashi a continuat să vorbească foarte frumos despre Mozart. Acest devotament reiese din cuvinte arzătoare precum acestea: „Tristețea lui Mozart este foarte profundă. Lacrimile nu reușesc să o cuprindă. Este o tristețe similară conștiinței poeților Manyo asupra «tristeții» cerului albastru sau a mirosului mării. Nici un muzician înaintea lui Mozart sau după el nu a scris un Allegro asemănător." Kobayashi, a cărui dragoste pentru Moazart nu a slăbit niciodată, a lăsat moștenire monumente ale criticii japoneze moderne precum recunoscutul „Motoori Norinaga". A murit în 1983.

Farmecul nemuritor al lui Mozart

După moartea sa din 1791, popularitatea lui Mozart a crescut simțitor. Partiturile sale au fost colecționate, au fost ridicate monumente în memoria sa şi s-au organizat festivaluri de muzică pentru a cinsti moştenirea sa fără pereche.

Şi în zilele noastre, muzica lui Mozart este interpretată de muzicienii importanți ai lumii şi este îndrăgită de nenumărați oameni, indiferent de naționalitate.

Moştenirea lui Mozart – muzica pe care a lăsat-o pentru generațiile viitoare – va dăinui pentru totdeauna în inimile noastre...

Catalogul Köchel adună operele lui Mozart

TITLURILE COMPOZIȚIILOR LUI MOZART sunt urmate de litera K și de un număr. Acestea sunt așa-numitele numere Köchel, care organizează lucrările lui Mozart în ordine cronologică, în funcție de anul în care au fost terminate.

Köchel este numele unui savant austriac, Ludwig von Köchel, care a atribuit numere compozițiilor lui Mozart. La început, a studiat botanica și mineralogia la Universitatea din Viena. În 1862, a publicat „Catalogul cronologic al operelor complete ale lui Wofgang Amadé Mozart" (Amadé este preferat în locul lui Amadeus), în care lucrărilor lui Mozart li se atribuie numere în ordine cronologică, în funcție de anul finalizării. „K1" este Menuetul pentru claviatură în do major, iar „K626" este Requiem-ul.

Dar acestea nu sunt doar numere dintr-un catalog. Ele conțin și numeroase informații referitoare la istoricul fiecărei creații și constituie un fel de parcurs al vieții lui Mozart. Mai mulți admiratori ai lui Mozart au memorat toate numerele Köchel.

Există mai multe motive pentru care a fost alcătuit un catalog. Popularitatea lui Mozart a crescut enorm după moartea sa, iar operele sale, printre care „Flautul fermecat" și „Nunta lui Figaro", au avut reprezentații în nenumărate orașe din Germania. Editurile au făcut tot posibilul pentru a intra în posesia partiturilor lui Mozart, dar au întâmpinat diverse dificultăți. Dacă lucrările lui J.S. Bach au fost vândute imediat după administrarea averii sale, în cazul lui Mozart, Constanze nu a dat din mână lucrările lui Mozart pentru o bună bucată de vreme, sperând că valoarea lor va crește. În cele din urmă, în 1799, Johann Anton Andre, proprietarul unei edituri din Offenbach, Germania, a achiziționat bunurile muzicale ale lui Mozart.

În timpul vieții, Mozart alcătuise un „Catalog al tuturor lucrărilor mele" („Verzeichnis aller meiner Werke"), care includea data, titlul fiecărei compoziții, instrumentația și alte detalii. Poate pentru că moștenise meticulozitatea tatălui său, Mozart reușise să adauge, cu un scris extrem de citeț, 145 de lucrări în catalogul său, în perioada dintre 1784 și data morții lui. Aceasta reprezintă doar un sfert din creația lui Mozart, dar este vorba despre opere care corespund apogeului carierei sale, ceea ce conferă valoare documentară mai mare acestui catalog. Și Leopold a compilat un catalog al lucrărilor pe care Mozart le-a compus între 7 și 12 ani, de asemenea documentat. Înregistrările făcute de tată și fiu i-au fost extrem de folositoare lui Andre


Clavier. Musicalien/ № 39.
SONATES
POUR LE CLAVECIN
Qui peuvent se jouer avec l'Accompagnement de Violon
DEDIÉES
A MADAME VICTOIRE
DE FRANCE
Par J. G. Wolfgang Mozart de Salzbourg
OEUVRE PREMIERE
A PARIS
AVEC PRIVILEGE DU ROI

▸ Partitura primei compoziții publicate a lui Mozart. Constanze, soția lui Mozart, a ținut partiturile lui Mozart mai mulți ani, sperând că valoarea lor va crește.

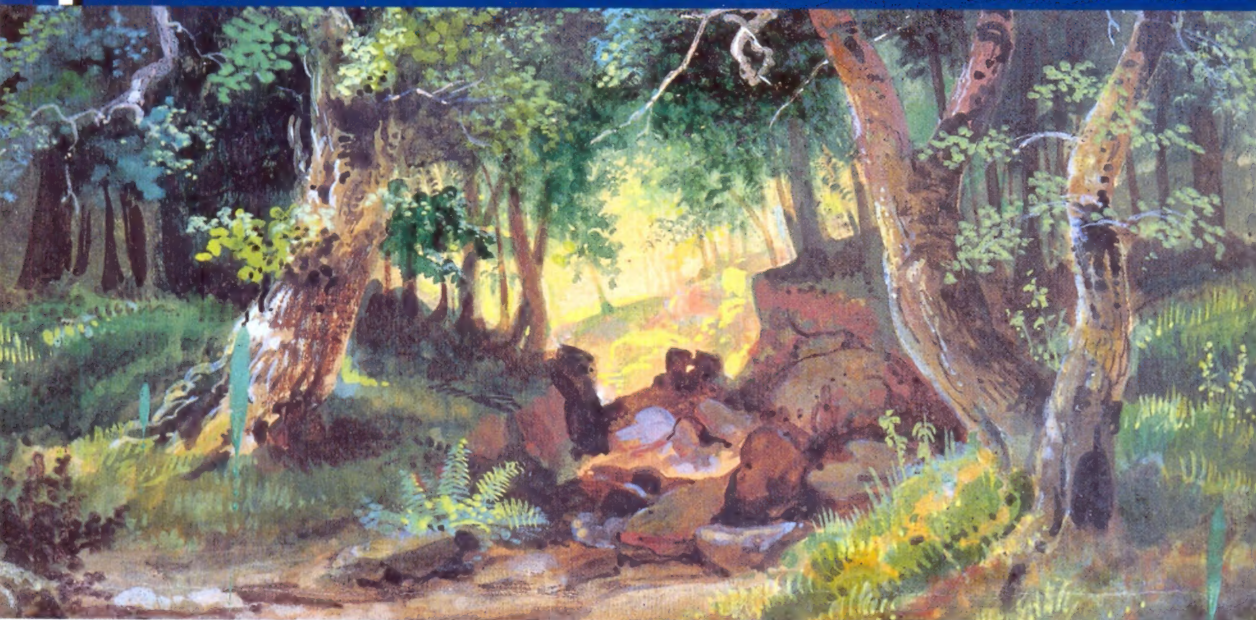
Muzica oferă plăcere oamenilor – muzica trebuie să răsune mereu

în timpul editării lucrării sale, dar, în 1805, nu publicase decât catalog personal al lui Mozart, lăsând deoparte cele peste 600 de lucrări, pe care nu le strânsese încă. În 1833, elevul său, Heinrich Henkel, a publicat un catalog tematic al acestor lucrări, clasificate în funcție de gen. Întâmplător, „Catalogul tuturor lucrărilor mele" a participat la mai multe licitații, iar acum se află la Biblioteca Britanică. Köchel a pornit de la catalogul publicat al lui Henkel și, de asemenea, a folosit tehnicile de clasificare din botanică și mineralogie pentru a atribui numere tuturor operelor lui Mozart, în ordine cronologică. Totuși, pe măsură ce se extindeau cercetările, revizuirile se făceau necesare. În 1905, contele Paul von Waldersee a publicat a doua ediție, revizuită. Apoi, în 1936, Alfred Einstein (fratele mai mic al fizicianului Albert Einstein) a publicat a treia ediție pentru a corecta greșelile, adăugând noi numere și incluzând litere mici ale alfabetului. Au mai fost făcute revizuiri, deși prezenta ediție, a șaptea, este aproape aceeași cu cea de a șasea, publicată în 1964.

▲ Filarmonica din Viena – muzicienii sunt îmbrăcați în costume de epocă.



▲ O scenă din filmul „Amadeus", care a primit premiul Oscar la opt categorii.





◂ Decor de secol XIX pentru „Flautul fermecat", care a fost compus în anul 1791 și a cărui premieră a avut loc în același an.

Primul pianist

În vreme ce efortul de a organiza și de a strânge lucrările lui Mozart într-un catalog au continuat, au apărut schimbări în mediul muzical vienez.

Pe lângă faptul că era compozitor, Mozart era și un pianist talentat. Se spune despre el că este primul pianist popular din istoria muzicii, iar sonatele și concertele sale de pian sunt și acum foarte populare în cadrul concertelor și al recitalurilor.

Muzica barocă a luat sfârșit odată cu moartea marelui J.S. Bach, iar epoca clasică, în care a trăit Mozart, a fost înlocuită de epoca romantică, în jurul anului 1830. Din acel moment, au început să apară lucrări care întorceau spatele realității și pășeau într-o lume a viselor, care valorizau umanitatea. Aceasta a dat naștere multor compoziții pentru pian. Burghezia, care apărea atunci, considera pianul un fel de simbol al condiției sociale, în timp ce atitudinea față de muzică se schimba. În fiecare cămin trebuia să existe un pian, iar oamenii au început să se bucure de muzică alături de prieteni și de familie. Posibilitatea de a cânta la pian a devenit un soi de împlinire culturală pentru femei, iar Europa secolului al XIX-lea s-a îndreptat spre o explozie a pianului.

Pianul a devenit un instrument obișnuit, și cum performanțele tehnice ale pianului s-au îmbunătățit și ele, pianiștii au început să-și etaleze aptitudinile în cadrul competițiilor. Pianiști profesioniști interpretează capodoperele omonimilor mari compozitori în Competiția Chopin, Competiția Ceaikovschi, și Competiția Mozart. Aceste concursuri au adus în atenția publicului mulți noi muzicieni eminenți.

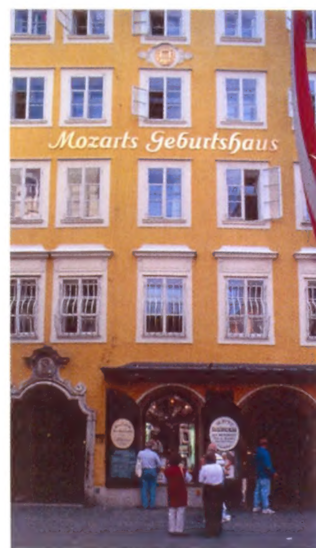
În ultimii ani, printre muzicienii renumiți pentru interpretarea pieselor lui Mozart se numără dirijorul Riccardo Muti, fost regizor muzical la Scala din Milano, pianista Ingrid Haebler din Viena, pianistul american Murray Perahia și pianistul japonez Mitsuko Uchida. Printre cântăreții de operă se află mexicanul Francisco Araiza și americanul Jessye Norman. Pentru a păstra moștenirea lui Mozart, care a dat lumii artiști precum cei menționați mai sus, au fost ridicate monumente, s-au pus bazele unor fundații muzicale și au fost organizate diverse evenimente.

Fundația Internațională Mozarteum

Cea mai influentă instituție din zilele noastre în ceea ce-l privește pe Mozart este Fundația Internațională Mozarteum (Internationale Stiftung Mozarteum), cu sediul la Salzburg, locul nașterii lui Mozart.

Obiectivele fundației sunt acelea de a promova muzica lui Mozart, de a extinde cunoștințele legate atât de personalitatea, cât și de munca sa, și de a păstra toate lucrările sale muzicale și dovezile istorice. Pentru a face acest lucru, Fundația este implicată într-o gamă largă de activități ce include colecția lucrărilor lui Mozart și păstrarea clădirilor și obiectelor ce au legătură cu acesta, construirea unei biblioteci, organizarea unor concerte și festivaluri și programe educaționale.

Fundația are la origini Asociația Muzicii de Catedrală și Mozarteum, care a fost creată în 1841. A fost constituită o academie de muzică pentru tineri pentru a comemora moștenirea lui Mozart și pentru a perfecționa talente muzi-



▴ Locul nașterii lui Mozart din Salzburg, Getreidegasse nr. 9. Casa este acum deschisă publicului ca muzeu al lui Mozart.

▾ Cântăreți de stradă, în timpul Festivalului de la Salzburg. Chiar și acum, la peste 200 de ani de la moartea lui Mozart, se mai organizează festivaluri muzicale în cinstea sa la Salzburg, locul nașterii.





◄ Sediul Fundației Internaționale Mozarteum din Salzburg. Construită în 1914, clădirea este un loc al întâlnirilor artiștilor și centru de cercetare Mozart.

cale și mai mari pentru muzica de biserică din Salzburg. Apoi, în 1880, Asociația Muzicii de Catedrală a devenit independentă și a luat naștere actuala Fundație Internațională Mozarteum. Fundația a transformat locul nașterii lui Mozart în Muzeul Mozart, care este vizitat de admiratori din întreaga lume. Mai mult, în fiecare an, între lunile iulie și august, oameni din întreaga lume se adună la Festivalul de la Salzburg, în orașul natal al lui Mozart, pentru a se bucura de lucrările acestuia.

Muzica are scopul de a ne bucura

Festivalul de la Salzburg este cel mai mare și cel mai faimos eveniment dintre cele care îl cinstesc pe Mozart. Primul festival muzical dedicat lui Mozart a avut loc în 1842, pentru a comemora dezvăluirea monumentului Mozart. Ambii săi fii au participat la festival și au interpretat lucrări ale tatălui lor. Festivaluri muzicale au mai fost organizate în 1852, pentru a marca a zecea aniversare a construirii monumentului, și apoi în 1856, la 100 de ani de la nașterea sa.

În 1877, a avut loc un Festival Muzical Mozart, care reprezintă predecesorul Festivalului Salzburg. În cadrul acestui festival, Orchestra Filarmonicii din Viena a cântat pentru prima oară în afara Vienei.

În 1917, s-a format un comitet preparator al Festivalului Muzical de la Salzburg, iar în 1920 regizorul de teatru Max Reinhardt a pus bazele festivalului așa cum îl știm astăzi. În cinstea primei ediții, singura interpretare a fost aceea a piesei „Jedermann" a lui Hofmannsthal, dar festivalul s-a dezvoltat pe măsură ce anii au trecut și, în cele din urmă, a devenit cel mai prestigios festival muzical din lume. Muzicieni de prim rang din întreaga lume, printre care și dirijorii Herbert von Karajan și Seiji Ozawa, au venit și vin la Salzburg pentru a interpreta capodopere muzicale, concentrându-se asupra lucrărilor lui Mozart. În fiecare an, nu mai puțin de 200.000 de oameni vin la Salzburg pentru a asista la aceste spectacole.

Mozart credea că muzica trebuie să ofere plăcere auditoriului și că ea trebuie să fie omniprezentă. Moștenirea lui muzicală a dăruit visuri mărețe și a răsplătit generații viitoare. Mulți oameni continuă să laude muzica lui Mozart, ajungând să îl venereze ca pe un zeu.



▲ O statuie de bronz reprezentându-l pe Mozart (Piața Mozart) în Salzburg. La mai mult de 200 de ani de la moartea acestui geniu muzical, influența sa este încă inepuizabilă.



Mozartplatz, acum recunoscut drept patrimoniu cultural mondial. Mozart este un compozitor îndrăgit în întreaga lume, iar lucrările lui, cu melodii dumnezeiești, sunt ascultate indiferent de naționalitate sau rasă.

100 DE PERSONALITĂŢI

Oameni care au schimbat destinul lumii



MOZART


ISSN 1791-0765
9 771791 076000 03

DeAGOSTINI